

TC

ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ

FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**BALIKÇILIK VE AVLAMA EĞİTİMİ PROGRAMININ
HAZIRLANMASI, YÜRÜTÜLMESİ, VE SERTİFİKASYONU
ÜZERİNE BİR ÇALIŞMA**

Burhan TAŞLI

Su Ürünleri Avlama ve İşleme Teknolojisi Anabilim Dalı

ÇANAKKALE

T.C.
ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
YÜKSEK LİSANS TEZİ

BALIKÇILIK VE AVLAMA EĞİTİMİ
PROGRAMININ HAZIRLANMASI,
YÜRÜTÜLMESİ VE SERTİFİKASYONU
ÜZERİNE BİR ÇALIŞMA

Burhan TAŞLI

Su Ürünleri Avlama ve İşleme Anabilim Dalı

Tezin Sunulduğu Tarih: 17/01/2020

Tez Danışmanı:

Prof. Dr. Adnan AYZ

ÇANAKKALE

Burhan TAŞLI tarafından Prof. Dr. Adnan AYZAZ yönetiminde hazırlanan ve 17/01/2020 tarihinde aşğıdaki jüri karşısında sunulan “Balıkçılık ve Avlama Eğitimi Programının Hazırlanması, Yürütülmesi ve Sertifikasyonu Üzerine Bir Çalışma” başlıklı çalışma, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Su Ürünleri Avlama ve İşleme Teknolojisi Anabilim Dalı’nda YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak oy birliği ile kabul edilmiştir.

JÜRİ

Prof. Dr. Adnan AYZAZ

.....

Başkan

Dr. Öğr. Üyesi Alkan ÖZTEKİN

.....

Üye

Dr. Öğr. Üyesi Burak KÖSEOĞLU

.....

Üye

Prof. Dr. Levent GENÇ

Müdür

Fen Bilimleri Enstitüsü

Sıra No:.....

İNTİHAL (AŞIRMA) BEYAN SAYFASI

Bu tezde görsel, işitsel ve yazılı biçimde sunulan tüm bilgi ve sonuçların akademik ve etik kurallara uyularak tarafımdan elde edildiğini, tez içinde yer alan ancak bu çalışmaya özgü olmayan tüm sonuç ve bilgileri tezde kaynak göstererek belirttiğimi beyan ederim.

Burhan TAŞLI

TEŞEKKÜR

Bu tezin gerçekleŐtirilmesinde, çalıŐmam boyunca benden bir an olsun yardımlarını esirgemeyen saygı değer danışman hocam Prof. Dr. Adnan AYZ ve hayatımın her evresinde bana destek olan değerli eŐime sonsuz teŐekkürlerimi sunarım.

Burhan TAŞLI
anakkale, Ocak 2020

SİMGELER VE KISALTMALAR

STCW	Standart training and certificate of watchkeeping (Gemiadamlarının eğitim, belgelendirme ve vardiya tutma standartları)
M.T.A.L.	Mesleki ve teknik Anadolu lisesi
M.Y.O.	Meslek yüksekokulu
D.U.Y.	Denizcilik ve ulaştırma yüksekokulu
G.İ.D.F.	Gemi inşa ve denizcilik fakültesi
İ.T.Ü.	İstanbul Teknik Üniversitesi
K.K.T.C.	Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti
D.U.İ.M.	Deniz ulaştırma ve işletme mühendisliği
İ.M.K.B.	İstanbul Menkul Kıymetler Borsası
E.K.	Eğitim kampüsü
K.T.Ü.	Karadeniz Teknik Üniversitesi
Ç.P.A.L.	Çok programlı Anadolu lisesi
D.Y.	Denizcilik yüksekokulu
Y.K.	Yetiştirme kursu
T.C.	Türkiye Cumhuriyeti
GT	Gros ton
IMO	International Maritime Organization (Uluslararası Denizcilik Örgütü)

ÖZET

BALIKÇILIK VE AVLAMA EĞİTİMİ PROGRAMININ HAZIRLANMASI, YÜRÜTÜLMESİ VE SERTİFİKASYONU ÜZERİNE BİR ÇALIŞMA

Burhan TAŞLI

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

Fen Bilimleri Enstitüsü

Su Ürünleri Avlama ve İşleme Teknolojisi Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi

Danışman: Prof. Dr. Adnan AYZ

17/01/2020, 45

Türkiye’de balıkçılık faaliyetlerinde bulunabilmek için bazı izinlere ve belgelere sahip olmak gerekmektedir. Bunlar, balıkçılık faaliyetleri yapabilmek için T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından verilen Su Ürünleri Ruhsat Tezkeresi, tekne kullanabilmek için ise T.C. Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı tarafından verilen Gemiadamı cüzdanıdır. Bu belgelerden gemiadamı cüzdanı alabilmek için otoritenin belirlemiş olduğu eğitimleri alıp sınava girerek başarılı olmak gerekmektedir. Ancak ruhsat tezkeresi için herhangi bir eğitim söz konusu değildir. Bu durum da balıkçıların kendi faaliyet alanları ile ilgili eğitim almamasına ve daha kötüsü kulaktan dolma bilgilere riayet etmelerine neden olmaktadır.

Bu çalışmada, Türkiye’de balıkçılık faaliyetlerinde bulunan sektör çalışanlarına, tekne kullanabilmek için verilen gemiadamı cüzdanında olduğu gibi ruhsat tezkeresi alımında da bir eğitim programı düzenlenerek sertifikalandırma işlemi planlanmıştır. Böylece ülke ekonomisine ve balık stok devamlılığına engel olan bilinçsiz avlanma sorununa çözüm önerisi getirilmiştir.

Çalışma içerisinde yer alan müfredat, eğitim süresi, eğitici şartları ve programın yürütülmesi kısmında resmi kurumların eğitim faaliyetleri ve bu faaliyetleri düzenleyen mevzuatları irdelenmiştir. Ülke şartları da göz önüne alınarak en uygun model belirlenmiştir.

Anahtar sözcükler: Bilinçsiz Avlanma, Ruhsat Tezkeresi, Gemiadamı Cüzdanı, STCW Sertifikaları.

ABSTRACT

STUDY ON PREAPERING FISHERY AND FISHING EDUCATION PROGRAMME, EXECUTION AND CERTIFICATION

Burhan TAŞLI

Çanakkale Onsekiz Mart University

Graduate School of Natural and Applied Sciences

Master of Science Thesis in Fisheries and Seafood Processing Technology

Advisor : Prof. Dr. Adnan AYZ

01/17/2020, 45

It is necessary to have some permission and documents for fishing activities. These are License for Fishing which is given by Ministry of Agriculture and Forestry for making fishing activities and Seaman's Book which is given by Ministry of Transport and Infrastructure for vessel handling. In order to receive seaman's book, it is necessary to take some trainings that are determine from authority and succeed the exam. However there is no training for receiving license certificate. This causes fishermen to not receive training in their areas of activity and to comply with secondhand information.

In this study, the sector working in fisheries activities located in Turkey, in order to use the boat Seaman's Book, a training program has been planned for the purchase of a License for Fishing and certification is planned. Thus, a solution was proposed to the problem of unconscious hunting which hampered the national economy and fish stock continuity.

The curricula, duration of training, training conditions and training activities of the official institutions and the legislation that regulates these activities have been examined. The most suitable model was determined by considering the country conditions.

Keywords: Subconscious Fishing, License Registration, Seaman's Book, STCW Certificates.

İÇİNDEKİLER

Sayfa No

TEZ SINAVI SONUÇ FORMU	ii
İNTİHAL (AŞIRMA) BEYAN SAYFASI	iii
TEŞEKKÜR.....	iv
SİMGELER VE KISALTMALAR.....	v
ÖZET.....	vi
ABSTRACT.....	vii
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	x
TABLolar DİZİNİ	xi
BÖLÜM 1	
GİRİŞ.....	1
1.1. Türkiye’de Balıkçılık	1
1.1.1. Balık Avcılığı.....	2
1.2. Türk Balıkçılığının En Önemli Sorunlarından Biri ‘‘Bilinçsiz Avlanma’’	5
BÖLÜM 2	
ÖNCEKİ ÇALIŞMALAR	8
2.1. Eğitim İle İlgili Yayınlanmış Çalışmalar	8
2.2. Balıkçılık Sorunları İle İlgili Yayınlanmış Çalışmalar	10
BÖLÜM 3	
MATERYAL VE YÖNTEM.....	12
3.1. Materyal.....	12
3.1.1. Gemiadamları ve Kılavuz Kaptanlar Eğitim ve Sınav Yönergesi	12
3.1.2. Gemiadamları ve Kılavuz Kaptanlar Yönetmeliği.....	12
3.1.3. Gemilerin Gemiadamlarıyla Donatılmasına İlişkin Yönerge	13
3.1.4. 1380 Sayılı Su Ürünleri Kanunu	13
3.1.5. Su Ürünleri Yönetmeliği	13
3.1.6. Üniversitelerin İlgili Bölümleri.....	13
3.1.7. İnternet Harita Uygulamaları	13
3.1.8. Başarı Sertifikası	14
3.1.9. Mevzuat Hazırlama Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik	14
3.2. Yöntem.....	15
3.2.1. Sertifika Programının Müfredat ve Süresi.....	15
3.2.2. İstatistikî Bilgiler.....	15
3.2.3. Sertifika Programının Yürütülmesi	15

BÖLÜM 4	
ARAŞTIRMA BULGULARI VE TARTIŞMA	17
4.1. Balıkçılık Faaliyetinde Bulunmak İçin Mevcut Durum Analizi.....	17
4.1.1. Yürürlükte Olan T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı Mevzuatı.....	17
4.1.2. Yürürlükte Olan T.C. Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı Mevzuatı	20
4.2. Balıkçılık ve Avlama Sertifikası.....	27
4.2.1. Balıkçılık ve Avlama Sertifikasının Amacı	28
4.2.2. Balıkçılık ve Avlama Sertifika Programının Önemi	28
4.2.3. Balıkçılık ve Avlama Sertifika Eğitimi	30
4.2.4. Eğitim Programının Müfredat ve Süresi.....	30
4.2.5. Eğitici Şartları	30
4.2.6. Balıkçılık ve Avlama Sertifika Programının Yürütülmesi	30
BÖLÜM 5	
SONUÇ VE ÖNERİLER	40
5.1. Sonuç.....	40
5.1.1. Balıkçılık ve Avlama Sertifika Programının Eğitim Müfredatı ve Süresi	40
5.1.2. Sertifika Programında Görevlendirilecek Eğitimcilerde Aranacak Şartlar	41
5.1.3. Sertifika Programının Yürütücüsü	41
5.2. Öneriler.....	41
KAYNAKLAR	43
EKLERİ	I
EK 1. Balıkçılık ve Avlama Sertifikasının 1380 Sayılı Su Ürünleri Kanuna Eki.....	II
EK 2. Balıkçılık ve Avlama Sertifikasının Su Ürünleri Yönetmeliğine Eki.....	III
EK 3. Balıkçılık ve Avlama Sertifikası Örneği.....	VII
ÖZGEÇMİŞ	VIII

ŞEKİLLER DİZİNİ

	Sayfa No
Şekil 1. Türkiye'deki deniz bilimleri fakülteleri.....	14
Şekil 2. Türkiye'deki su ürünleri fakülteleri.....	14
Şekil 3. Su ürünleri ruhsat tezkeresi (gerçek kişiler için).....	19
Şekil 4. Su ürünleri ruhsat tezkeresi (balıkçı gemileri için)	19
Şekil 5. Gemi adamı cüzdanı	21
Şekil 6. Bağlama kütüğü ruhsatnamesi	26
Şekil 7. Tonilato belgesi	27

TABLULAR DİZİNİ

Sayfa No

Tablo 1. Su ürünleri üretim miktarı.....	1
Tablo 2. Su ürünleri ithalat ve ihracatı.....	2
Tablo 3. Su ürünleri avcılık üretim miktarı	4
Tablo 4. Su ürünleri yetiştiricilik üretim miktarı	5
Tablo 5. Balıkçı teknelerinin boy dağılımı	17
Tablo 6. Balıkçı gemilerinin gemiadamları ile donatımı.....	22
Tablo 7. Sertifikasyon programına kaynak oluşturan bölümleri bulunan üniversiteler	35
Tablo 8. T.C. Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı tarafından yetkilendirilmiş eğitim kurumları	37

BÖLÜM 1

GİRİŞ

1.1. Türkiye’de Balıkçılık

Türkiye’nin coğrafi konumu balıkçılık yapılabilmesi için gerekli şartları kolaylaştırmaktadır. Balık yoğunluğu fazla olan bölgeler, doğal limanlar ve meteorolojik koşullar balıkçılık sektörünün gelişmesine katkı sağlamaktadır. Dolayısıyla coğrafi konumun sağladığı katkılarla su ürünleri üretimi de buna paralel olarak Tablo 1’de belirtildiği gibi yüksek üretim miktarlarına ulaşmıştır.

Tablo 1
Su ürünleri üretim miktarı (TUİK,2018)

Yıllar	AVCILIK (ton)			YETİŞTİRİCİLİK (ton)			TOPLAM (ton)
	Deniz	İçsu	Toplam	Deniz	İçsu	Toplam	
2000	460.521	42.824	503.345	35.646	43.385	79.031	582.376
2001	484.410	43.323	527.733	29.730	37.514	67.244	594.977
2002	522.744	43.938	566.682	26.868	34.297	61.165	627.847
2003	463.074	44.698	507.772	39.726	40.217	79.943	587.715
2004	504.897	45.585	550.482	49.895	44.115	94.010	644.492
2005	380.381	46.115	426.496	69.673	48.604	118.277	544.773
2006	488.966	44.082	533.048	72.249	56.694	128.943	661.991
2007	589.129	43.321	632.450	80.840	59.033	139.873	772.323
2008	453.113	41.011	494.124	85.629	66.557	152.186	646.310
2009	425.275	39.187	464.462	82.481	76.248	158.729	623.191
2010	445.680	40.259	485.939	88.573	78.568	167.141	653.080
2011	477.658	37.097	514.755	88.344	100.446	188.790	703.545
2012	396.322	36.120	432.442	100.853	111.557	212.410	644.852
2013	339.047	35.074	374.121	110.375	123.019	233.394	607.515
2014	266.078	36.134	302.212	126.894	108.239	235.133	537.345
2015	397.731	34.176	431.907	138.879	101.455	240.334	672.241
2016	301.464	33.856	335.320	151.794	101.601	253.395	588.715
2017	322.173	32.145	354.318	172.492	104.010	276.502	630.820
2018	283.955	30.139	314.094	209.370	105.167	314.537	628.631

Tablo 1’de görülen yüksek üretim miktarlarında teknolojinin sektör faaliyetlerinde kullanılmasının büyük etkisi olmuştur. Teknolojinin Türkiye’ye entegre olmadığı 1900’lü yılların başına kadar tecrübeyle yapılan balıkçılık faaliyetleri, Cumhuriyetin kurulmasından sonra teknolojik imkânların yavaş yavaş ülkemize girmesiyle artık salt tecrübeyle yapılan bir iş kolu değil, ihtisas alanı olarak kabul görülmeye başlanmıştır. Dünyada teknolojinin hızla ilerlediği 2000’li yıllarda özellikle balıkçılık sektörüne entegre olan yüksek teknolojik imkânlarla, balıkçılık, ülkemizde daha verimli yapılarak, Tablo 2’de de görüldüğü üzere ülke ekonomisine ciddi katkı sunan bir ihracat kolu haline gelmiştir.

Tablo 2
Su ürünleri ithalat ve ihracatı (TÜİK,2018)

Yıllar	Üretim (ton)	İhracat (ton)	İthalat (ton)	Tüketim (ton)		Değerlendirile -meyen (ton)	Kişi Başına Tüketim (kg)
				İç tüketim	Bal. un/yağ*		
2000	582.376	14.533	44.230	538.764	71.000	2.309	8,0
2001	594.977	18.978	12.971	517.832	62.755	8.383	7,5
2002	627.847	26.860	22.532	466.289	156.000	1.230	6,7
2003	587.715	29.937	45.606	470.131	120.000	13.253	6,7
2004	644.492	32.804	57.694	555.859	105.000	8.523	7,8
2005	544.773	37.655	47.676	520.985	30.000	3.809	7,2
2006	661.991	41.973	53.563	597.738	60.000	15.843	8,2
2007	772.323	47.214	58.022	604.695	170.000	8.436	8,6
2008	646.310	54.526	63.222	555.275	95.742	3.989	7,8
2009	622.962	54.354	72.686	545.368	90.211	5.715	7,6
2010	653.080	55.109	80.726	505.059	168.073	5.565	6,9
2011	703.545	66.738	65.698	468.040	228.709	5.756	6,3
2012	644.852	74.007	65.384	532.347	94.201	9.682	7,1
2013	607.515	101.063	67.530	479.708	87.896	6.378	6,3
2014	537.345	115.682	77.545	420.361	73.667	5.180	5,5
2015	672.241	121.053	110.761	479.741	176.138	6.070	6,1
2016	588.715	145.469	82.074	426.085	93.096	6.139	5,4
2017	630.820	156.681	100.444	441.573	130.917	2.093	5,5
2018	628.631	177.500	98.315	499.461	47.276	3.115	6,1

“Balıkçılık ülkemizin en önemli geçim kaynaklarından biridir” cümlesinin en net açıklaması Tablo 2’de görülen rakamsal değerlerdir. Dikkatli incelendiğinde ihracat rakamlarının sürekli artış halinde olduğu ve 18 yıldır çoğunlukla yükselen bu endeksin devamlılık sağlama olasılığının çok yüksek olduğu yorumlanabilir. İthalatın ise dalgalı bir seyir izlediği görülmektedir. Tamamen arz-talep dengesiyle ortaya çıkan bu dalgalanma, rakamsal olarak ithalatı geçmemektedir. Bu durum da balıkçılığın ülkemiz ihracatında çok önemli bir yeri olduğunu kanıtlamaktadır.

1.1.1. Balık Avcılığı

Türkiye’de deniz bazlı balık avcılığı, geleneksel ve ticari balıkçılık olarak iki grupta toplanmaktadır. Geleneksel balıkçılık olarak tabir edilen avlanma tarzında genellikle 12 metreden küçük teknelerle kıyıya yakın yerlerde yapılan balıkçılık faaliyetleri olarak tanımlanırken, ticari balıkçılık faaliyetleri 12 metrenin üzerinde gırgır ve trol adı verilen teknelerle yapılan kıyı ötesi balıkçılığıdır. Türkiye’de balık avcılığı, çoğunlukla gırgır ve trol tekneleriyle yapılmaktadır. Balık avında, av verimi ve balık türüne göre avlama metotları göz önünde tutularak gırgır veya trol tekneleri tercih edilmektedir. Av miktarının sürekli artırılmak istenmesi ile hem gırgır hem de trol avcılığı balık stokuna büyük zarar verilebileceği de bir gerçektir.

Trol tekneleri ve donanımları, deniz dibindeki veya dibe yakın alanlarda yaşayan balık çeşitleri, omurgasız ve kabuklu su canlılarının avlanmasında kullanılan av araçlarıdır. Trol ağları ile deniz dibi tarandığında, avlanması hedeflenen balık türünün yanında ağa giren pek çok yan ürün istenilen vasıfta değilse israf olmaktadır. Tek seferde birden fazla türün avlanıldığı için multi avcılık da denilmektedir.

Türkiye’de, 2018 yılı itibarıyla T.C. Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı Deniz ve İçsular Düzenleme Genel Müdürlüğü’ne kayıtlı trol tekne sayısı 798 adettir. Yine 2018 tarihi itibarıyla avcılığı en çok yapılan demersal deniz balığı 6814 ton ile *mezgittir* (TUIK, 2018).

Demersal balıkların avlama yöntemi olarak kullanılan trol balıkçılığı, ekonomiye katkı sağlaması yadsınamaz. Ancak yoğun bir avcılık faaliyeti gerçekleştirildiğinde ise ekosisteme verdiği zarar da göz ardı edilmemelidir. Günde 7 veya 8 operasyon gerçekleştirildiği ve her bir operasyonun 1.5-2 saat sürdüğü düşünüldüğünde av miktarının ve ıskarta oranının ciddi miktarlara ulaşacağı unutulmamalıdır. Bu da balık stokuna çok ciddi zararlar vermektedir.

Gırgır tekneleri ile avcılık, çevirme ağ ile avcılığın en gelişmiş ve sık kullanılan balık avlama yöntemidir. Trolle avcılığın aksine pelajik balıkları avlamaya yönelik olan bu avcılık uygulamasında iki ayrı tekne ve trol teknesine nazaran daha çok personelle donatılması gerekmektedir. Ayrıca toplu halde bulunan balıkları görüntülemek için ticaret gemilerinde dahi bulunmayan yüksek teknolojik cihazlar tekneye konumlandırılmışlardır. Echo sounder veya sonar olarak adlandırılan bu cihazlarla balık sürüleri tespit edilerek av faaliyeti gerçekleştirilir.

Türkiye’de, 2018 yılı itibarıyla T.C. Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı Deniz ve İçsular Düzenleme Genel Müdürlüğü’ne kayıtlı gırgır tekne sayısı 391 adettir. Yine 2018 tarihi itibarıyla avcılığı en çok yapılan pelajik deniz balığı 96.452 ton ile hamsidir (TUIK, 2018).

Gırgır teknesiyle balık avlama faaliyeti büyük emek ve insan gücü ister. Teknenin boyu ile orantılı olarak çalışan personel sayısı da artmaktadır. Daha küçük olarak nitelendirilebilecek gırgır teknelerinde 10 civarı personel donatılırken büyük teknelerde ise personel sayısı 30’a kadar çıkmaktadır. Bu personeller, yardımcı teknelerde ve balıkların istiflenmesi gibi işlerde istihdam edilmektedirler (Anonim, 2014).

Türkiye’de gırgır tekneleri için avlanma derinliği kuralı 24 metredir. Bunun yanında yetkili otorite tarafından belirlenen pek çok yasağa rağmen, kullanılan ağların seçiciliği ve bilinçsiz avlanma gibi sebeplerle balık stokları baskı altındadır. Bu baskının ortadan kalkması için balıkçıların eğitilmesi ve gerekli konularda farkındalık yaratılması

gerekmektedir. Böylece yok olma tehlikesiyle karşı karşıya kalan türlerin devamlılığı sağlanabilecektir.

Yukarıda detayları verilen balık avlama metotları göz önünde tutularak Tablo 3'e bakıldığında dalgalı seyrederek azalan avcılık üretim miktarının sebebinin av araçlarının doğru kullanılmaması olduğunu söyleyebiliriz. Bu durumda da avcılık ile yetiştiricilik üretim miktarının son yıllarda eşitlendiği görülmektedir (Tablo 4).

Tablo 3
Su ürünleri avcılık üretim miktarı (TUIK,2018)

Yıllar	DENİZ (ton)			İÇSU (ton)			TOPLAM (ton)
	Balıklar	Diğer	Toplam	Balıklar	Diğer	Toplam	
2000	441.634	18.831	460.465	39.474	3.350	42.824	503.289
2001	464.987	19.230	484.217	39.215	4.108	43.323	527.540
2002	493.446	29.298	522.744	39.209	4.729	43.938	566.682
2003	416.126	46.948	463.074	39.873	4.825	44.698	507.772
2004	456.752	48.145	504.897	40.586	4.999	45.585	550.482
2005	334.248	46.133	380.381	42.630	3.485	46.115	426.496
2006	409.945	79.021	488.966	40.990	3.092	44.082	533.048
2007	518.201	70.928	589.129	40.213	3.108	43.321	632.450
2008	395.660	57.453	453.113	38.553	2.458	41.011	494.124
2009	380.636	44.410	425.046	35.604	3.583	39.187	464.233
2010	399.656	46.024	445.680	36.458	3.801	40.259	485.939
2011	432.246	45.412	477.658	34.328	2.769	37.097	514.755
2012	315.637	80.686	396.323	33.787	2.333	36.120	432.443
2013	295.168	43.879	339.047	32.281	2.793	35.074	374.121
2014	231.058	35.019	266.077	33.263	2.871	36.134	302.211
2015	345.765	51.966	397.731	32.376	1.800	34.176	431.907
2016	263.725	37.739	301.464	31.509	2.347	33.856	335.320
2017	269.677	52.496	322.173	29.773	2.372	32.145	354.318
2018	222.024	61.931	283.955	27.607	2.532	30.139	314.094

Tablo 4
Su ürünleri yetiştiricilik üretim miktarı (TÜİK,2018)

Yıllar	Yetiştiricilik Üretimi				TOPLAM (ton)
	Deniz (ton)	Toplamdaki Payı (%)	İçsu (ton)	Toplamdaki Payı (%)	
2000	35.646	45,1	43.385	54,9	79.031
2001	29.730	44,2	37.514	55,8	67.244
2002	26.868	43,9	34.297	56,1	61.165
2003	39.726	49,7	40.217	50,3	79.943
2004	49.895	53,1	44.115	46,9	94.010
2005	69.673	58,9	48.604	41,1	118.277
2006	72.249	56,0	56.694	44,0	128.943
2007	80.840	57,8	59.033	42,2	139.873
2008	85.629	56,3	66.557	43,7	152.186
2009	82.481	52,0	76.248	48,0	158.729
2010	88.573	53,0	78.568	47,0	167.141
2011	88.344	46,8	100.446	53,2	188.790
2012	100.853	47,5	111.557	52,5	212.410
2013	110.375	47,3	123.018	52,7	233.393
2014	126.894	54,0	108.239	46,0	235.133
2015	138.879	57,8	101.455	42,2	240.334
2016	151.794	59,9	101.601	40,1	253.395
2017	172.492	62,4	104.010	37,6	276.502
2018	209.370	66,6	105.167	33,4	314.537

1.2. Türk Balıkçılığının En Önemli Sorunlarından Biri ‘Bilinçsiz Avlanma’

Bilinçsiz avlanma, sadece balıkçılık sektörü için değil, bütün avcılık faaliyetleri için tehlike oluşturan bir durumdur. Av yasak zamanlarına uyulmaması, uygun av aracı kullanmaması, daha fazla kazanma isteği ve eğitim eksikliği gibi faktörler bilinçsiz avlanmanın artarak devam etmesine neden olmaktadır.

1960’lı yıllarda TÜİK’in ilk su ürünleri istatistiklerine bakıldığında 10 bin tonun üzerinde avcılığı yapılan 20 tür balık varken, bugün 10 bin tonun üzerinde avcılık yapılan tür sayısı 5’i zor bulmaktadır. Ülkemizde balık tür sayısı 512 adet olarak tahmin edilmektedir. Bu 512 türden ticari olarak sadece 10 türden yararlanıyoruz. Bu 10 türün de en az 3 tanesinden ancak bin ton civarında balık elde edebiliyoruz (TÜİK, 2018). Bu durumun en önemli sebebi ise eğitim almadan sektör faaliyetlerine katılan bireylerin var oluşudur.

Kara avcılığında, 11/7/2003 tarih ve 25165 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan “4915 Sayılı Kara Avcılığı Kanunu kapsamında il ve ilçe Milli Eğitim Müdürlüklerine bağlı Halk Eğitim Merkezlerinde “Avcılık Eğitimi” adı altında kurs verilmektedir. Eğitim süresi 32 saat olarak belirlenmiştir. Kursu başarı ile tamamlayanlara, “Avcı Eğitimi ve

Avcılık Belgesi Verilmesi Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik” ekindeki “Avcı Eğitimi Kurs Bitirme Belgesi” düzenlenmektedir. Eğitimini başarı ile bitirmeyen kursiyerlere avcılık belgesi ve avcılık izni verilmemektedir.

Kara avcılığı yapabilmek için idarenin düzenlediği eğitim programına katılma şartı olmasına rağmen balıkçıların faaliyette bulunabilmesi için herhangi bir eğitim alma zorunluluğu yoktur. Ayrıca tekne kullanabilmek için eğitim alan balıkçılar kendi sektörleri ile ilgili herhangi bir eğitim almamaktadırlar.

Asıl işi balıkçılık olan sektör çalışanları kendi çalışma alanları ile ilgili akademik bir bilgi almadan, tamamen kulaktan dolma ve doğru/yanlış deneyimlerle bilinçsizce avlanma yapmaktadırlar. Üretimin daha sağlıklı ve çevreye duyarlı balıkçılığın olabilmesi için daha iyi sosyo-ekonomik koşulların yaratılması ve yeterli sayıda nitelikli mesleki eğitime sahip örgütlü bireylerin oluşturulması gerekmektedir (Doğan ve Gönülal, 2011). Aslında eğitim konusunda oluşmuş bu boşluk ile ülke ekonomisi çok ciddi zarar görmektedir. Türkiye’ye ciddi katma değeri bulunan balıkçılık sektörünün devamlılığının sağlanması açısından balıkçıların acil olarak eğitim almaları ve bu eğitimin sonunda balıkçı belgesi ile sertifikalandırılmaları gerekmektedir. Böylece balıkçılara verilen sertifika, bilinçsiz avlanmayı önlemek için yapılan iş ve işlemler arasında en önemlisi olacaktır.

T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı bünyesinde Balıkçılık ve Su Ürünleri Genel Müdürlüğü tarafından yapılan denetimler ile bilinçsiz avlanmaya karşı mücadele edilmektedir. Ayrıca kolluk kuvvetleri ve ilgili bakanlık personelleri tarafından zaman zaman bölgesel olarak yapılan seminerlerle faaliyet alanı içerisinde yer alan kişilere gerekli bilgiler verilmektedir.

2015 yılında 78 bin dolayındaki 81 ili kapsayan denetimlerde, 515 ton su ürününe el konulmuş ve 2 bin 322 cezai işlem uygulanmıştır (Şen, 2016). Buna rağmen kaçak avcılık maalesef devam etmektedir. Öte yandan, avcı ile av arasındaki denge bozulmuş, balıkçılık filosundaki teknelerimiz kontrolsüz şekilde büyümüştür. Son model balık bulucu cihazlar kullanılarak, neredeyse 10 mildeki balıklar taranıp ve avlanmaktadır.

Bu çalışmada, balıkçılık sektöründe faaliyet gösteren çalışanlara yönelik Balıkçılık ve Avlama Sertifika eğitim programı planlanarak program içeriği ve kapsamını belirlemek amaçlanmıştır. Bu sertifika programı ile de ülkemiz balıkçılarına yeterli düzeyde akademik bilgiler verilerek bilinçsiz avlanmanın önüne geçilmesi veya azaltılması düşünülmüştür. Ayrıca gerekli eğitimleri almış balıkçıların, gerek stok tahmini için akademisyenlere doğru

ve gerekli bilgilerin verilmesinde gerekse de bilinçsiz avlanmanın önüne geçilmesinde ciddi faydaları olacağı aşikârdır.

BÖLÜM 2

ÖNCEKİ ÇALIŞMALAR

Balıkçılık sektöründe eğitim konusu, sürekli tartışılıp gerekli olduğu vurgulanmıştır. Ancak balıkçılara eğitim verilmesi veya eğitim programı hazırlanması konusunda herhangi bir çalışma yapılmamıştır.

2.1. Eğitim İle İlgili Yayınlanmış Çalışmalar

Kınacıgil ve İlkyaz (1997)'a göre, su ürünleri kaynaklarının verimliliği ve üretim fonksiyonları eğitim ve bilimsel araştırmalarla artırılabilmesi tespitini yapmıştır. Balıkçılık faaliyetlerinin düzgün bir biçimde ve kurallar çerçevesinde yapılmasının en etkin yolunun eğitim verilmesiyle gerçekleştirilebileceğini belirtmiştir. Bu tespitin faaliyet alanında uygulanması için de üniversiteler ve araştırma enstitüleri aracılığıyla gerekli girişimleri yapmak zorunda olduğunu vurgulamıştır. Özellikle yapılan araştırmaların sonuçlarının balıkçıya iletilmesinin çok önemli bir konu olduğu ve bu amaçla yıl içinde belirli periyotlarda düzenlenecek olan eğitim seminerleri ile bu bilgilerin ve sektörde kullanılmaya başlanan yeni teknolojilerin balıkçıya aktarılması gerektiğini belirtmiştir.

Ünal ve Yercan (2006), yaptıkları araştırmada, Japonya'da balıkçı kooperatifleriyle ilgili çok gelişmiş bir ağ mevcut olduğunu ve kooperatifler, ortaklarını fiyat, materyal temini, eğitim gibi konularda desteklediğini tespit etmişlerdir.

Kurtar (2008), AB uzmanlık tezi kapsamında yapmış olduğu çalışmada, ülkemizin kısıtlı mali varlıkları dikkate alındığında devlet yardımlarının kullanılması gereken hassas noktalardan birinin nitelikli eleman sayısının artırılmasına yönelik stratejik insan kaynakları yönetimi ile eğitim yatırımlarına destekleme verilmesi olduğunu vurgulamıştır. Aynı çalışmada AB bölgeler politikası amaçlarına ulaşmak için belirlenen 3 hedeften birinin de, öğretim, eğitim ve istihdam politikaları ile sistemlerin modernizasyonu ve uyumlaştırılmasını desteklemek olduğunu belirtmiştir.

Özbilgin ve diğerleri (2009), Kuzeydoğu Akdeniz bölgesinde kooperatiflerle ilgili yaptıkları bir çalışmada, kooperatif üyelerinin ve diğer balıkçıların genel bir eğitimden geçirilme ihtiyacı olduğu kooperatif tarafından bildirildiğini belirtmişlerdir. Aynı çalışmada bölge balıkçılığının sürdürülebilir olması için, balıkçıların daha etkili örgütlenmesi, devletin ekonomik ve sosyal desteğini arttırması ve üniversitelerin sektöre yönelik eğitim ve araştırma programları geliştirmesine ihtiyaç duyulduğunu

vurgulamışlardır.

Doğan ve Gönülal (2011)'a göre, su ürünleri üretiminin daha verimli ve çevre kirliliği ile ilgili duyarlı balıkçıların sektörde yer alabilmesinin yolu, daha iyi sosyo-ekonomik şartların oluşturulması ve mesleki eğitime sahip sektör çalışanlarının balıkçılık faaliyetlerinde yer alması olduğunu belirtmiştir. Ayrıca sektör çalışanlarının kooperatifler ile örgütlenmesi gerektiğini vurgulanmışlardır.

Aksoy ve Koç (2012), Zonguldak ili için yaptıkları bölgesel bir saha çalışmasında “Balıkçılara balıkçılık konusunda eğitim verilmesi gerekir mi?” sorusuna %64 oranında evet cevabı verilmiştir.

Yağlıoğlu (2013), yaptığı çalışmada, balıkçılık sektöründe çalışan kişilerin ve teknelerin analizlerini yapmıştır. Çalışma bölgesi olan Düzce ili Akçakoca ilçesi balıkçı barınağı S.S. Akçakoca Su Ürünleri Kooperatifine kayıtlı balıkçılardan 45'ine ulaşmış ve yapılan anket çalışmasının sonucunda balıkçıların sosyo ekonomik yapısı ve sorunları araştırmıştır. Ankette yer alan ‘Balıkçılara balık konusunda eğitim verilmesi gerekir mi?’ sorusuna Akçakoca balıkçıları %87 oran ile ‘Evet’ yanıtını vermişlerdir. Aynı ankette ‘Küresel iklim değişikliğinin balıkçılık üzerindeki etkilerine dair eğitim almak ister misiniz?’ sorusuna %89 oran ile ‘Evet’ yanıtını vermişlerdir.

Zaman (2013), yaptığı çalışmada, Balıkçı teknelerinin 1980 yılından itibaren giderek gelişmesine rağmen, balıkçıların bir kısmının av araçları ve bunların kullanımı konusunda gerekli bilgilere sahip olmadığını ve bunun da av verimini etkilediğini belirtmiştir. Av veriminin artması için teknolojik aletlerin (balık bulucular ve seyir cihazları) düzgün bir biçimde kullanılması gerektiğini vurgulamıştır. Bunun da en gerçekçi yolu, balıkçı teknelerinde çalışan personelden en az bir kişinin bu konuda açılacak eğitim amaçlı kurslarda başarılı olanlardan seçilmesi zorunluluğu getirilmesi olduğunu belirtmiştir.

Uzmanoğlu ve diğerleri (2013), yaptıkları araştırmalarında konu uzmanlarıyla birlikte balıkçıların göl ekosistemine yaklaşımı, avcılık metodu, avcılık için kullanılacak malzemeler, balıkçılık sektöründe alınabilecek kamu yardımları ve avlanma sezonunun önemi hakkında bilgilendirmek ve eğitmek amacıyla, üniversite, kamu kurumları ve yerel yönetimlerle birlikte, sürdürülebilir eğitim programlarının düzenlenmesi sonucuna varıldığını belirtmişlerdir.

Anonim (2015), Avrupa Birliği sürecinde 13 no’lu balıkçılık faslı bilgilendirme kitapçığı yapısal politikalar kısmında balıkçıların sosyo-ekonomik düzeylerinin artırılması için özellikle sağlık bilgisi ve iş güvenliği ile ilgili projeler yapılacağı, balıkçıların mesleki eğitimleri ile ilgili destek verileceği ve yaşanan kazaların ekonomik etkisini azaltmak için

sigorta fonu oluşturulacağı vurgulanmıştır.

2.2. Balıkçılık Sorunları İle İlgili Yayınlanmış Çalışmalar

Şahinler ve diğerleri (2005), yaptıkları çalışmalarında, balıkçılık sektörüne ait sorunların çözümü için ülke şartlarına uygun bir kooperatif sistemin kurulması gerektiği ve kooperatifler aracılığıyla bazı problemlerin çözülmesinin kolaylaşacağını belirtmişlerdir. Bu problemler; pazarlama, işleme, kalifiye eleman, eğitim ve balıkçıların en önemli giderlerini oluşturan iş gücü (maaş+sigorta) ve mazot maliyetleri gibi problemler olarak tespit etmişlerdir. Ayrıca bu problemlerin devletin de desteği ile çözülmesinin uygun olacağını belirtmişlerdir.

Mısır (2008), yaptığı çalışmada, Türkiye’de toplam tekne sayısı 1987 yılında 8594 iken bu sayı 2005 yılında 18396 olduğunu belirtmiştir. Yaklaşık son 30 senede balıkçı tekneleri filosunun artışına dikkat çekmiştir. Bu artışa paralel olarak avcılıkta modern teknolojik ekipmanların kullanılması ve bilinçli veya eğitim eksikliğinden meydana gelen hatalı avcılık ile balık stoklarında ciddi azalmalar meydana geldiği sonucuna ulaşmıştır.

Yavuzcan ve diğerleri (2010), yaptıkları araştırma çalışmasında, bilinçsiz avlanma sebebiyle denizlerden karaya çıkarılan balık miktarında gözle görünür bir azalma olduğunu tespit etmişlerdir. Nüfusun da artışı ile özellikle deniz balıklarına olan talebin de artmasıyla su ürünleri üretimi de buna paralel olarak artış gösterdiğine vurgu yapmışlardır. Su ürünleri yetiştiriciliği, FAO tarafından dünyada en hızlı büyüyen gıda üretim sektörü olarak belirlenmiş olup dünyanın hemen her bölgesinde gelişmekte, yaygınlaşmakta ve yoğunlaşmakta olduğunu belirtmişlerdir.

Tekelioğlu ve diğerleri (2015)’a göre, Türkiye su ürünleri sektörünün birçok soruna sahip olduğunu söylemiştir. Bu sorunları; avcılık, stokların korunması, çevre kirliliği, yetiştiricilik, girdiler, sanayi ve ticaret, kooperatifleşme ve organizasyon ile eğitim ve Avrupa Birliğine uyum olarak sıralamıştır.

Sağlam ve diğerleri (2016), araştırmalarında, Doğu Karadeniz Bölgesinde balık türü çeşitliliğinin az olduğunu belirtmiştir. Buna rağmen av veriminin yüksek olmasını bu bölgenin ekosistemine özgü olduğunun tespitini yapmıştır. Türkiye’de deniz ürünlerinin %41’ inin Doğu Karadeniz Bölgesi’nden sağlanmasına rağmen bilinçsiz ve aşırı avlanma ile stoklarda büyük tahribatlar meydana geldiğini ve bunun da balıkçılık faaliyetlerini olumsuz etkilediğini belirtmiştir.

Doğan (2016), kooperatiflerle ilgili yaptığı çalışmasında, kooperatifleşmenin önemi hakkında ve kooperatifçiliğin Türkiye’deki durumu, görevleri, yetkileri ve üye sayıları gibi

bilgiler vererek, kooperatifler hakkında detaylı bir inceleme çalışması yapmıştır. Bu inceleme esnasında tespit ettiği sorunlar arasında kooperatiflerin balıkçılara eğitim konusunda destek olmadığı tespitini yapmıştır.

BÖLÜM 3

MATERYAL VE YÖNTEM

3.1. Materyal

Tezimizin amacı olan sertifika eğitim programı hazırlanması ve uygulanması konusunda çeşitli kaynaklara başvurulmuştur. Tezin odak noktası sertifikasyon programı hazırlamak ve hazırlanan programın ilgili mevzuatlara dâhil edilmesi olduğundan materyal kapsamında ağırlıklı olarak kanun, yönetmelik ve yönergeler kullanılmıştır. Tez için incelenen mevzuatlar; Gemiadamları ve Kılavuz Kaptanlar Eğitim ve Sınav Yönergesi, Gemiadamları ve Kılavuz Kaptanlar Yönetmeliği, Gemilerin Gemiadamları ile Donatılmasına İlişkin Yönerge, 1380 sayılı Su Ürünleri Kanunu, Su Ürünleri Yönetmeliği ve Mevzuat Hazırlama Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik. Ayrıca su ürünleriyle ilişkili bölümleri olan üniversiteler ve internet tabanlı harita uygulamaları da materyal olarak kullanılmıştır.

Yukarıda incelenen kaynaklardan edinilen bilgiler dâhilinde müfredat, eğitim süresi, eğitim merkezleri ve eğiticiler gibi konular etkin bir biçimde irdelenmiştir. Eğitim ve sertifikasyon konusunda daha tecrübeli olan T.C. Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı mevzuatı incelenip, çerçeve olarak kullanılmıştır.

3.1.1. Gemiadamları ve Kılavuz Kaptanlar Eğitim ve Sınav Yönergesi

Eğitim ve sınav yönergesi, T.C. Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı tarafından yayınlanan, içeriğinde tüm yeterlilik ve sertifika programlarının müfredatı, süresi ve eğitimin verilmesi için gerekli donanımları yer alır. Denizcilik eğitimi veren kuruluşlar, Eğitim ve sınav yönergesi çerçevesinde hazırlıklarını yaparak T.C. Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı tarafından gerçekleştirilen düzenli akreditasyon denetimine tabi olurlar. Yönergedeki eğitimler örnek alınarak, sertifika programının müfredat çerçevesi, süresi ve eğitici kriterleri belirlenmiştir.

3.1.2. Gemiadamları ve Kılavuz Kaptanlar Yönetmeliği

Gemiadamları ve kılavuz kaptanlar yönetmeliği, T.C. Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı tarafından yayınlanan, içeriğinde tüm yeterlilikler ve bu yeterlilikleri kazanma şartları yer alır. Tayfa sınıfından zabitan sınıfına kadar olan, gros tonaj ve makine gücü kısıtlamaları da dâhil olmak üzere tüm yeterlilikler, şartlarıyla beraber tek tek açıklanır. Yönetmelikte

yer alan yeterliliklerden balıkçılık faaliyetleri için uygun olanlar listelenerek tez içerisinde belirtilmiştir.

3.1.3. Gemilerin Gemiadamlarıyla Donatılmasına İlişkin Yönerge

Gemilerin kullanım amacı, tonajı ve sefer bölgesine göre, gemide çalıştırılacak personel sayısı ve bu personellerin sahip olması gereken en az yeterliliğinin belirtildiği T.C. Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı tarafından yayınlanan yönergedir. Balıkçı teknelerinin donatımı için gerekli olan personel yeterlilikleri ve sayıları bu yönetmelikten alınarak kullanılmıştır.

3.1.4. 1380 Sayılı Su Ürünleri Kanunu

1380 sayılı su ürünleri kanununun 1. maddesinde de belirtildiği üzere su ürünleri stoklarının muhafazası, üretimi ve kontrolüne dair hususların düzenlendiği kanundur. Yapılan sertifikasyon eğitim programının zorunlu hale gelmesi için 1380 sayılı kanuna entegre edilmesi gerekmektedir. Dolayısıyla kanun metni detaylı bir şekilde incelenerek yapılan işlemlerin kanun maddelerine aykırı olmaması sağlanmıştır.

3.1.5. Su Ürünleri Yönetmeliği

T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından yayınlanan Su Ürünleri Yönetmeliği ile balıkçılık faaliyetleri ve belgelendirme hakkında düzenleme yapılmıştır. Özellikle yönetmeliğin 2. bölüm 5. maddesinde yer alan ruhsat tezkeresi alım şartları detaylı bir şekilde incelenmiştir.

3.1.6. Üniversitelerin İlgili Bölümleri

Türkiye’de eğitim veren üniversitelerin Su Ürünleri Fakültesi ve Deniz Bilimleri ve Teknolojisi Fakültesi bünyesinde bulunan ilgili bölümlerin müfredatları incelenerek sertifikasyon programında verilecek konular belirlenmiştir. Böylece geçerliliği yüksek bir müfredat oluşturulmuştur. Ayrıca üniversitelerin konuları göz önüne alınarak her bir üniversite için sorumluluk sahaları belirlenmiştir.

3.1.7. İnternet Harita Uygulamaları

Türkiye’de sertifikasyon programına kaynak oluşturacak bölümleri bulunan üniversiteler YÖK’ün veri tabanından listelenerek, sertifikasyon programı kapsamında sorumluluk sahalarının belirlenmesi işlemi internet tabanlı harita uygulamalarıyla

yaşılmıştır. Böylece görsel olarak sorumluluk sahaları belirgin bir şekilde ortaya çıkmıştır (Şekil 1, Şekil 2).

Şekil 1. Türkiye’deki deniz bilimleri fakülteleri

Şekil 2. Türkiye’deki su ürünleri fakülteleri

3.1.8. Başarı Sertifikası

Balıkçılık ve Avlama Sertifikasının bitirme belgesi Eğitim ve Sınav Yönergesinde tüm detayları belirtilen Kurs Bitirme Belgesi veya diğer adıyla Kurs Başarı Belgesi örnek alınarak hazırlanmıştır.

3.1.9. Mevzuat Hazırlama Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik

Yapısal hatalardan kaçınılması için 19.12.2005 tarihli 2005/9986 Bakanlar Kurulu karar numaralı Mevzuat Hazırlama Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik incelenmiştir.

3.2. Yöntem

Çalışmanın ana konusunu oluşturan bilinçsiz avlanmanın eğitim ile önüne geçilmesi hakkında ülke çapında yapılan araştırmalar incelenmiştir. Bölgesel ve ülke çapında balıkçılara uygulanan anket sonuçlarını da içeren makaleler taranarak balıkçıların gözünden eğitim verilmesi konusuna yaklaşımları hakkında bilgiler edinilmiştir.

Sertifikasyon programı oluşturulurken eğitim konusunda tecrübeli olan bakanlıkların, bu faaliyetleri nasıl yürüttüğü konusu incelenmiştir. Özellikle denizcilik eğitimi gibi uluslararası geçerliliği olan eğitimlerin bakanlıklara verdiği tecrübe ve birikimler çerçevesinde Balıkçılık ve Avlama Sertifika Programı hazırlanmıştır.

3.2.1. Sertifika Programının Müfredat ve Süresi

1380 sayılı su ürünleri kanununda yer alan ceza hükümleri incelenmiştir. Su ürünleri üretiminin sürdürülebilirliğini ve yasal olmayan konulara caydırıcılık için konulan ceza hükümleri çerçevesinde balıkçıların sahip olması gereken kazanımlar ortaya çıkarılmıştır. Bu kazanımlara karşılık gelen ve üniversitelerin ilgili bölümlerinden elde edilen müfredat konuları sadeleştirilerek kullanılmasıyla yeni sertifika programının eğitim konuları ortaya çıkmıştır. T.C. Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı tarafından yayınlanan Eğitim ve Sınav Yönergesinde belirtilen denizcilik eğitimlerinin süreleri ile konu ağırlıkları karşılaştırılarak eğitime ayrılacak süre belirlenmiştir.

3.2.2. İstatistiki Bilgiler

Tez içerisinde ülkemiz balıkçılığı hakkında istatistiki bilgiler yer almaktadır. Yakalanan balık sayısı, kullanılan tekne sayıları (boyutlarına göre) ve bu sektörde çalışan balıkçı sayıları gibi istatistikler ile sektörün büyüklüğüne atıflar yapılmıştır. Bu istatistikler TUİK verilerinden elde edilmiştir.

3.2.3. Sertifika Programının Yürütülmesi

Tezin ana konusu olan Balıkçılık ve Avlama Sertifika programının hem T.C. Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı Deniz ve İçsular Düzenleme Genel Müdürlüğü tarafından hem de T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı Su Ürünleri Genel Müdürlüğü tarafından verilmesi ayrı ayrı tartışılmıştır. Eğitim konusunda tecrübeli olan T.C. Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığının yapmış olduğu eğitimler incelenerek, benzeri bir eğitim süreci ortaya konmuştur.

Sertifika eğitiminin verilmesi hususunda, T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı resmi

internet sitesinden merkez ve taşra teşkilat şeması ortaya çıkarılmıştır. Tarım ve Orman İl ve İlçe Müdürlükleri listesi çıkarılarak teşkilatlanma kapasitesi incelenmiştir.

T.C. Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı tarafından yetkilendirilmiş eğitim kurumları Gemiadamları Bilgi Sistemi portalından ulaşılarak listelenmiştir. Ayrıca internet tabanlı harita sistemi kullanılarak yetkili eğitim kurumlarının ülke çapında buldukları konumlar incelenmiştir.

BÖLÜM 4

ARAŞTIRMA BULGULARI VE TARTIŞMA

4.1. Balıkçılık Faaliyetinde Bulunmak İçin Mevcut Durum Analizi

Türkiye’de balıkçılık faaliyetlerini düzenleyen kurum T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı Balıkçılık ve Su Ürünleri Genel Müdürlüğü’dür. Bakanlık, 1380 sayılı su ürünleri kanunu ve 10 Mart 1995 tarihli 22223 sayılı resmi gazetede yayınlanan Su Ürünleri Yönetmeliği ile balıkçılık faaliyetlerini düzenlenmektedir.

Tablo 5
Balıkçı teknelerinin boy dağılımı (TUİK,2018)

Faaliyet Alanı	Boy Grubu (m)									TOPLAM
	0-4,9	5-7,9	8-9,9	10-11,9	12-14,9	15-19,9	20-29,9	30-49,9	50+	
Deniz	716	9.098	3.207	762	537	295	462	268	7	15.352
İçsu	249	2.101	218	23	53	12	0	0	0	2.656
TOPLAM	965	11.199	3.425	785	590	307	462	268	7	18.008

Tablo 5’de görüldüğü üzere 2018 yılı sonu itibariyle T.C. Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı Liman Başkanlıklarına kayıtlı 18.008 adet tekne bulunduğu tespit edilmiştir. Yine 2018 yılı itibariyle 30.870 kişi balıkçılık sektöründe çalışmaktadır (TUİK,2018).

Balıkçılık yapan kişilerin;

- T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı İl ve İlçe Tarım Müdürlüklerine başvurarak ruhsat tezkeresi alması,
- Ayrıca tekne ile balıkçılık yapan sektör çalışanlarının T.C. Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı tarafından yeterlilik belgesi alması zorunludur. Kullanılan tekne ebatlarına ve sefer bölgesine göre verilen bu yeterlilikler için yetkili otorite tarafından müfredatı ve süresi belirlenmiş bir eğitim programına katılması,
- Tekne kaydının T.C. Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı’na bağlı liman başkanlıklarına yapılması gerekmektedir.

4.1.1. Yürürlükte Olan T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı Mevzuatı

Türkiye’de su ürünleri faaliyetleri 1380 sayılı Su Ürünleri Kanunu ve 10 Mart 1995 tarihli 22223 sayılı resmi gazetede yayınlanan Su Ürünleri Yönetmeliği ile düzenlenmektedir. Kanunun ve yönetmeliğin yürütülmesi T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından gerçekleştirilmektedir.

1380 Sayılı Su Ürünleri Kanunu

İlgili kanunun 1. bölümü olan Genel hükümler kısmının 1. maddesinde, su ürünleri kanununun açıklaması yapılmıştır. Buna göre 1380 sayılı kanun, su ürünlerinin muhafazası, üretimi ve kontrolüne ilişkin maddeleri ihtiva ettiği belirtilmiştir (Anonim, 1971).

1380 sayılı kanunun 2. bölüm 3. maddesinde ise ruhsat tezkeresi ile ilgili bilgiler yer almaktadır. İlgili madde incelendiğinde, su ürünleri üretimini bir düzene koymak üzere (su ürünleri ruhsat tezkeresi) ortaya çıkarıldığı görülmüştür. Su ürünleri üreticisi olan gerçek kişiler kendileri için ve tüzel kişiler ise temsil ettikleri tüzel kişilikler adına ruhsat tezkeresi almak zorunda olduğu ortaya konmuştur. Ayrıca su ürünleri üretiminde kullanılan muhtelif tonajdaki tekneler için armatör veya donatanın da ek olarak ruhsat tezkeresi alma zorunluluğu olduğu tespit edilmiştir. Bu da tekneyle su ürünleri istihali yapan balıkçılar için ruhsat tezkeresinin zorunlu olduğunu belirtmektedir.

Aynı maddenin devamında “Ruhsat tezkerelerinin verilme tarzı, şekil ve muhteviyatı ile müddeti ve yenilenmesine ait esaslar bir yönetmelikle tespit olunur.” cümlesi yer almaktadır. Burada da ruhsat tezkeresi düzenlemesi Su Ürünleri Yönetmeliği kapsamında düzenlendiğini göstermektedir.

Su Ürünleri Yönetmeliği

10 Mart 1995 tarihli 22223 sayılı resmi gazetede yayınlanan Su Ürünleri Yönetmeliği, “Su ürünleri stoklarını korumak ve su ürünleri kaynaklarından ekonomik olarak yararlanmak üzere, su ürünleri ruhsat tezkereleri, sportif amaçla yapılacak avcılık, istihsal yerlerinin değiştirilmesi, avcılıkta patlayıcı ve zararlı maddelerin kullanılması, su ürünleri istihsal yerlerine dökülmesi yasak olan zararlı ve kirletici maddeleri, istihsal vasıtalarının vasıf, şartları ve bunların kullanılması, su ürünleri avcılığının düzenlenmesi, trol avcılığı, arızı olarak istihsal edilen su ürünleri, su ürünleri sağlığı, su ürünlerinden yapılacak mamul ve yarı mamul maddelerin üretimi, su ürünlerinin pazarlaması ile ilgili usul, esas, yasak, sınırlama, yükümlülük, tedbir, kontrol ve denetimine ait hususları kapsamaktadır” (Anonim, 1995). Kapsamdan da anlaşılacağı üzere ruhsat tezkeresi alma zorunlulukları ve şartları su ürünleri yönetmeliği ile düzenlendiği görülmüştür.

Ruhsat Tezkeresi

T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından yayınlanan Su Ürünleri Yönetmeliği'nin 2. bölümde belirtilen ruhsat tezkeresi, ticari olarak su ürünleri istihsalinde bulunacak olan kişi ve bu faaliyette kullanılan gemi için çıkarılması zorunludur.

Ruhsat Tezkeresi Alma Yükümlülüğü ve Usulü

Su Ürünleri Yönetmeliği'nin 4. Maddesinde ruhsat tezkeresi almak için, gerçek kişiler su ürünleri üretiminde bulunacakları yerin, tüzel kişiler merkezlerinin veya şubelerinin bulunduğu, armatörler ve donatanlar ise geminin sicil limanının bulunduğu yerin en büyük mülki amirine dilekçe vasıtası ile başvuruda bulunmaları gerektiği belirtilmiştir. Daha sonra verilen dilekçe valiliğe iletilir. Buradan da Tarım ve Orman İl Müdürlüklerine gönderilerek ruhsat tezkeresi verilir. Gemiler için 2 yıl ve gerçek kişiler için ise 5 yıl geçerliliği olacak şekilde düzenlenir (Şekil 3, Şekil 4).

T.C. GIDA, TARIM VE HAYVANCILIK BAKANLIĞI GERÇEK KİŞİLER İÇİN SU ÜRÜNLERİ RUHSAT TEZKERESİ	
Adı Soyadı	
TC Kimlik No	
Doğum Yeri	
Doğum Tarihi	
Daiiş Belgesi	
Ruhsat Tipi	
Son Geçerlik Tarihi	
İLETİŞİM ADRESİ	
Verildiği Yer	Verildiği Tarih
ONAYLAYAN	
Bu ruhsat tezkeresi 1380 sayılı Su Ürünleri Kanunu ile buna ait Yönetmelik hükümleri gereğince verilmiştir. Vize ettiren süreyi uzatılabilir. Belgede yer alan bilgilerde değişiklik olduğunda yenilenmesi zorunludur.	

Şekil 3. Su ürünleri ruhsat tezkeresi (gerçek kişiler için)

T.C. GIDA TARIM VE HAYVANCILIK BAKANLIĞI BALIKÇI GEMİLERİ İÇİN SU ÜRÜNLERİ RUHSAT TEZKERESİ	
Balıkçı Gemisinin Adı BALIKESİR 10	
Aktivite Tipi DENİZDE FAALİYET GÖSTEREN ANA GEMİ	
Ruhsat Kod No. 10D9999	
Filo Kayıt No. TUR001000000	
Bağlama Limanı AYVALIK	
Tam Boy (m.) 7,85	Kütük Eni (m.) 3,15
Kütük Boy (m.) 7,50	Kütük Derinliği (m.) 1,10
Tonaj (GRt) 78	Yapım Malzemesi AHŞAP
Tonaj (GT) 0	Yapım Yılı 2014
Verildiği Yer BALIKESİR İL MÜDÜRLÜĞÜ	
Son Geçerlik Tarihi 16 / 09 / 2016	
Gemi Sahibi	ADI SOYADI
TC Kimlik No.	1111111111
İLETİŞİM ADRESİ	
ADRES	
Birtinil Av Aracı	SADE AĞAÇ
İkincil Av Aracı	FANYALI AĞAÇ
Motor Markası	VOLVO
Güçü (kW)	10,5
Verildiği Tarih 17/06/1990	
ONAYLAYAN	
ADI SOYADI	ADI SOYADI MÜHÜR
Bu ruhsat tezkeresi 1380 sayılı Su Ürünleri Kanunu ile buna ait Yönetmelik hükümleri gereğince verilmiştir. Vize ettiren süreyi uzatılabilir. Belgede yer alan bilgilerde değişiklik olduğunda yenilenmesi zorunludur.	

Şekil 4. Su ürünleri ruhsat tezkeresi (balıkçı gemileri için)

Ruhsat Tezkeresi Alma Şartları

Su Ürünleri Yönetmeliği'nin 5. maddesinde ruhsat tezkeresi almak için gerekli şartlar belirtilmiştir. Buna göre;

- Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olmak,
- 18 yaşını doldurmuş olmak,
- Gemiler için; denize elverişlilik ve tonilato belgesi sunmak yeterlidir. Buradan da görüleceği üzere herhangi bir eğitim ön şartı olmadan ruhsat tezkeresi düzenlenmektedir.

4.1.2. Yürürlükte Olan T.C. Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı Mevzuatı

Ülkemiz IMO (Uluslararası Denizcilik Örgütü) ya taraftır. Dolayısıyla IMO tarafından belirlenen denizcilik kurallarına uygun mevzuat geliştirmektedir. Bu çerçevede, STCW 1978 konvansiyonunda yer alan eğitim ve belgelendirme ile ilgili hususlar da denizcilikle ilgili diğer konular gibi, Türkiye Cumhuriyeti Devleti adına T.C. Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı tarafından yürütülmektedir.

STCW konvansiyonunda, uluslararası kararlarla belirlenen gemiadamı yeterlilikleri, bu yeterlilikleri kazanma şartları ve sertifikasyon gibi gemiadamının çalışma koşullarını belirleyen bir sözleşmedir. Bu sözleşme çerçevesinde de ülkemiz, Gemiadamları ve kılavuz kaptanlar yönetmeliği, Gemilerin gemiadamlarıyla donatılmasına ilişkin yönerge ve Gemiadamları ve kılavuz kaptanlar eğitim ve sınav yönergesi ile gerekli işlemleri düzenlemiştir.

İlgili gemiadamı adayı, kullanmak istediği tekne boyu, çeşidi gibi hususları göz önünde bulundurarak almak istediği yeterlilik eğitimine karar verir. Daha sonra yeterlilik eğitimini, otoritenin akredite ettiği eğitim kurumunda tamamlayarak eğitim ön şartını bitirir. Yine otoritenin öngördüğü sınavlarda başarılı olarak ve varsa staj gibi şartları da tamamlayarak yeterlilik belgesini almış olur. İlgilinin sertifikaları ve yeterlilikleri şekil 5'de gösterilen gemiadamı cüzdanında yer alır.

Şekil 5. Gemi adamı cüzdanı

Gemilerin Gemiadamları ile Donatılmasına İlişkin Yönerge

28/08/2007 tarihli ve 28449 sayılı Bakanlık makamı Olur'u ile yürürlüğe giren Gemilerin Gemiadamları ile Donatılmasına İlişkin Yönergede, teknelerin ebatlarına ve çalışma sahalarına göre personel donatım sayıları ve yeterlilikleri verilmiştir. Balıkçılıkla uğraşan gemiadamları burada belirtilen donatılması gereken yeterliliklere göre eğitim almaktadır. Tablo 5’de yer alan balıkçı teknelerinin boy frekanslarına bakıldığında %62 ‘sinin 5 m ile 7,9 m arasında olduğu görülmektedir. Belirtilen boy aralığı da tablo 6’da verilen 50 GT’den küçük tekne sınıfına girdiği görülmektedir. Dolayısıyla yakın kıyısız seferde 2 personel, uzak sefer de ise 3 personel bulunması gerektiği tespit edilmiştir (Anonim, 2014).

Tablo 6
Balıkçı gemilerinin gemiadamları ile donatımı

SEFERBÖLGESİ	GEMİ BÜYÜKLÜĞÜ [GT]	ACIK DENİZ	BALIKCI GEMİSİ	BALIKÇI GEMİSİ KAPTANI	USTA GEMİCİ	GEMİCİ	YAĞCI	TOPLAM
UZAK SEFER	300 GT – 1000 GT'den küçük	1	1	1			2	5
	100 GT – 300 GT'den küçük	1	1			1		3
	50 GT – 100 GT'den küçük	1	1				1	3
	50 GT'den küçük	1				1	1	3
YAKIN KIYISAL SEFER KABOTAJ/LİMAN	300 GT – 1000 GT'den küçük		1	1	1	1	1	4
	150 GT – 300 GT'den küçük		1	1			1	3
	50 GT – 150 GT'den küçük		1			1		2
	50 GT'den küçük		1			1		2

Gemiadamları ve Kılavuz Kaptanlar Yönetmeliği

Tablo 6'da yer alan yeterliliklerin alım şartları Gemiadamları ve Kılavuz Kaptanlar Yönetmeliği'nde belirtildiği görülmüştür. Yapılan incelemede balıkçılık faaliyetlerinde bulunacak kişilerin alması uygun olan yeterlilikler; Balıkçı gemisi güverte tayfası, Balıkçı gemisi kaptanlığı, Açık deniz balıkçı gemisi kaptanlığı, usta gemici ve gemici yeterlilikleri olduğu tespit edilmiştir.

Balıkçı Gemisi Güverte Tayfası

Balıkçı gemisi güverte tayfası yeterliliği için Gemiadamları ve Kılavuz Kaptanlar Yönetmeliği 27. Maddede aşağıdaki şartlar aranmaktadır;

- 18 yaşını doldurmuş olmak ve
- İlköğretim mezunu olmak ve
- İlgili yeterlilik eğitimini yetkilendirilmiş bir eğitim kurumunda almak.
- Herhangi bir güverte sınıfı yeterliliğine sahip kişiler talepte bulunmaları halinde sınavsız balıkçı gemisi güverte tayfası yeterlik belgesi düzenlenir.

Balıkçı gemisi güverte tayfası eğitimi 32 saattir (Anonim, 2018a).

Balıkçı Gemisi Kaptanı

Balıkçı gemisi kaptanı yeterliliği için Gemiadamları ve Kılavuz Kaptanlar Yönetmeliği 27. Maddede aşağıdaki şartlar aranmaktadır;

- 18 yaşını doldurmuş olmak,
  - Balıkçı gemisi güverte tayfası yeterliliği ile minimum 72 ay veya gemici veya usta gemici yeterliliği ile minimum 36 ay veya güverte lostromosu yeterliliği ile minimum 12 ay gemide çalışmış olmak veya,
  - İlgili yeterlilik eğitimini veren okullardan veya YÖK'e bağlı denizcilik eğitimi veren okullardan mezun olmak,
- koşullarını ve İdarenin tarafından düzenlenen yeterlilik sınavını başarmak koşullarını sağlayanlar balıkçı gemisi kaptanı yeterliğini almaya hak kazanırlar.

Balıkçı gemisi kaptanlığı yeterlilik eğitimi 240 saattir (Anonim, 2018a).

Açık Deniz Balıkçı Gemisi Kaptanı

Açık deniz balıkçı gemisi kaptanı yeterliliği için Gemiadamları ve Kılavuz Kaptanlar Yönetmeliği 27. Maddede aşağıdaki şartlar aranmaktadır;

- 20 doldurmuş olmak,
  - Usta gemici yeterliliği ile minimum 72 ay veya güverte lostromosu yeterliliği ile minimum 36 ay veya sınırlı vardiya zabiti veya balıkçı gemisi kaptanı yeterliliği ile minimum 24 ay gemilerde çalışmış olmak,
- koşullarını ve idare tarafından düzenlenen yeterlilik sınavını başarıyla tamamlayanlar açık deniz balıkçı gemisi kaptanı yeterliğini almaya hak kazanırlar.

Açık deniz balıkçı gemisi kaptanlığı eğitimi 340 saattir (Anonim, 2018a).

Usta Gemici Yeterliliği

Usta gemici yeterliliği için Gemiadamları ve Kılavuz Kaptanlar Yönetmeliği 6. Maddede aşağıdaki şartlar aranmaktadır;

- 18 yaşını doldurmuş olmak,
- En az ilköğretim mezunu olmak ve,
- Gemici yeterliği ile minimum 18 ay gemilerde çalışmış olmak veya,
- Gemici yeterliği ile minimum 12 ay gemilerde çalışmış olmak ve terfi eğitimini idarenin yetkilendirdiği bir kurumdan almış olmak veya,

➤ 01/01/2012 tarihinden önceki son beş sene içerisinde gemici yeterliliği ile minimum 12 ay gemilerde çalışmış olmak,
koşullarını sağlayanlar usta gemici yeterliliği almaya hak kazanırlar (Anonim, 2018a).

Gemici Yeterliliği

Gemici yeterliliği için Gemiadamları ve Kılavuz Kaptanlar Yönetmeliği 6. Maddede aşağıdaki şartlar aranmaktadır;

- 16 yaşını doldurmuş olmak,
  - En az ilköğretim mezunu olmak ve,
  - İlgili eğitimi idare tarafından yetkilendirilmiş bir eğitim kurumunda tamamlamış olmak veya,
  - Askerlik hizmetinin minimum 9 ayını güverte eri olarak yaptığını belgelemek,
- koşullarını sağlayanlar, gemici yeterliliğini almaya hak kazanırlar.

Gemici yeterliliği eğitimi 256 saattir (Anonim, 2018a).

Yağcı Yeterliliği

Yağcı yeterliliği için Gemiadamları ve Kılavuz Kaptanlar Yönetmeliği 16. Maddede aşağıdaki şartlar aranmaktadır;

- 16 yaşını doldurmuş olmak,
  - En az ilköğretim mezunu olmak ve,
  - İlgili eğitimi idare tarafından yetkilendirilmiş bir eğitim kurumunda tamamlamış olmak veya,
  - Askerlik hizmetinin minimum 9 ayını makine eri olarak yaptığını belgelemek,
- koşullarını sağlayanlar, gemici yeterliliğini almaya hak kazanırlar.

Yağcı yeterliliği eğitimi 256 saattir (Anonim, 2018a).

Gemiadamları ve Kılavuz Kaptanlar Eğitim ve Sınav Yönergesi

Gemiadamları ve Kılavuz Kaptanlar Yönetmeliği'nde belirtilen yeterliliklerin eğitim süresi, eğitim ortamının fiziki ve donanım özellikleri ve sertifika detayları bu yönergede belirtildiği görülmüştür.

Balıkçılar için uygun olarak nitelendirilen yeterliliklerin kullanılabilmesi için bazı ek sertifikalara gerek duyulmaktadır. Gemiadamları ve kılavuz kaptanlar eğitim ve sınav yönergesinde belirtilen temel sertifikalar;

- Denizde Kişisel Can Kurtarma Teknikleri Belgesi: Sertifikasyon eğitimi içerisinde; Can kurtarma araçları, Eğitimler ve Role Talimleri yer alır.
- Temel İlk Yardım Belgesi: Kazazedeye müdahalede ön tedbir almak, vücut yapısı ve hasta durumuna göre ilkyardım müdahalesinde bulunma konuları işlenmektedir.
- Yangın Önleme ve Yangınla Mücadele Belgesi: Yangın, yanma, yangınla mücadele ekipmanları ve yöntemleri konuları eğitim içerisinde işlenmektedir.
- Personel Güvenliği ve Sosyal Sorumluluk Belgesi: Sertifikasyon eğitimi içerisinde; personel emniyeti ve denizde sosyal sorumluluk konuları yer almaktadır.
- Can kurtarma Araçlarını Kullanma Yeterliği Belgesi: Eğitim, toplu can kurtarma araçları, indirme sistemleri ve kullanımlarını kapsamaktadır.
- Güvenlikle İlgili Tanıtım Belgesi: Güvenlik ile ilgili tanıtım kuralları yer alır.
- Güvenlik Farkındalık Belgesi: Bu programda, güvenlikle ilgili tehditler ve tehditlerden arınma yöntemleri işlenmektedir.
- Belirlenmiş Güvenlik Görevleri Belgesi: Gemi güvenlik planları, güvenlik riskleri, düzenli güvenlik teftişleri, güvenlik donanımları ve sistemlerinin kullanımını içeren sertifika programıdır (Anonim, 2018b).

Balıkçı Gemilerinin Emniyeti Hakkında Yönetmelik

Bu yönetmelikte, balıkçı gemileri için emniyet standartlarını oluşturup balıkçı gemilerinin emniyeti konusunda ulusal uygulamalarla ilgili yetki, görev ve sorumluluklar ile uygulama usul ve esasları belirlenmiştir (Balıkçı Gemilerinin Emniyeti Hakkında Yönetmelik, 1. madde). Balıkçı gemilerinin teçhizatları, donanımları ve inşa tasarımları gibi faktörlerin standarda bağlandığı bir yönetmelik olduğu görülmüştür.

Gemilerin Genel Denetimi ve Belgelendirilmesi Hakkında Yönetmelik

Ülkemizde, balıkçılık faaliyetinde bulunan teknelerin ebatları ne olursa olsun, kayıt altına alınıp bazı belgelerin bulundurulması zorunluluğu vardır. Belgelerin denetimi Sahil Güvenlik Komutanlığı tarafından sahada icra edilmektedir. Belgelendirme ise T.C. Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı'na bağlı liman başkanlıkları tarafından yapılmaktadır. İlgili idare olan liman başkanlıkları belgelendirme işlemlerini de Gemilerin Genel Denetimi ve Belgelendirilmesi Hakkında Yönetmelik kapsamında icra etmektedir.

TÜRKİYE CUMHURİYETİ REPUBLIC OF TURKEY				ANA KÜTÜK ÖLÇÜLERİ DIMENSIONS			
TONİLATO BELGESİ TONNAGE CERTIFICATE				Tam Boy (m.) Length Over All	Tescil Boyu (m.) Register Length	Tescil Genişliği (m.) Register Breadth	Tescil Derinliği (m.) Register Depth
Geminin Adı Name of Ship				GEMİ/SU ARACI ANA ÖZELLİKLERİ PARTICULARS OF SHIP			
Geminin Cinsi Type of Ship				İnşa Eden Tersane Keel Laid By			
Çağrı İşareti Call Signal				Tadilatı Yapan Tersane Modified By			
Teknik Kütük Limanı-No Port of Technical Register No.				İnşa ve Tadilat Tarihi Built and Modified Date			
Tescil Limanı-No Port of Registry and No.				İnşa Malzemesi Material			
Donatının Adı ve Adresi Owner's name & address				Tekne Tipi Type of Hull			
				Güvertenin Şekli Form of Deck			
				Baş/Kaç Şekli Type of Stem/Stern			
MAKİNA ÖZELLİKLERİ PARTICULARS OF PROPELLING ENGINES				GROSS TON GROSS TONNAGE			
Adedi Number				NET TON NET TONNAGE			
Cinsi Kind of				Bu tonilato belgesi, 4922 sayılı Denizde Can ve Mal Koruma hakkında Kanun'un 7'nci maddesine dayanarak çıkarılan ..... "Gemi ve Su Araçlarının Tonilatolarının Ölçme Yönetmeliği" gereğince ve bu Yönetmelikte belirtilen üç boyut ölçme kuralına göre yapılmış, ölçme sonuçlarını göstermek üzere düzenlenmiş ve verilmiştir. This Tonnage Measurement Certificate is arranged and issued as outcome of measurements carried out as per Article three dimensions stated in the Bye-Law dated ..... and related to Tonnage Measurement of Merchant Ships which is in force according to Article 7. of the Law No: 4922 and related to safety of Life and Property at Sea.			
Yapıncı Maker							
Tipi Type							
Seri No Serial No.							
Sil. Adı No of Cyl.							
Devri RPM							
Stroku Stroke							
Güçü BHP (Power)							
Güçü kW (Power)							
Toplam Gücü							
				Denizcilik Müsteşarlığı ..... Liman Başkanı/Bölge Müdürü			

Şekil 7. Tonilato belgesi

4.2. Balıkçılık ve Avlama Sertifikası

Yukarıda bahsedilen eğitimler, sertifikalar ve yeterlilikler T.C. Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı tarafından yürütülerek, denizcilik sektöründe çalışan personelin uluslararası standartlara sahip olması hedeflenmiştir. Uzun bir süredir devam eden eğitim periyodları da göstermektedir ki, sertifikasyon eğitimine katılan personellerin, ilgili konularda farkındalığı artarak eğitim amacına ulaşmıştır.

Balıkçılık ve Avlama Sertifika Eğitimi de balıkçılık sektöründe çalışan personelin tekne kullanabilmek için almış olduğu eğitimler gibi, kendi sektörüyle ilgili akademik eğitim olarak bir standarda sahip olması hedeflenmiştir. Balıkçıların, T.C. Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı tarafından düzenlenen kurslara katılarak yeterlilik eğitimi alması gereklilik iken, kendi faaliyet alanlarından herhangi bir eğitim almadan çalışabilmektedirler. Bu sertifikasyon planlaması ile balıkçılar, gerekli görülen konularda eğitime tabi tutularak çalışma iznine sahip olmaları hedeflenmiştir.

Balıkçılık ve Avlama Sertifika Programı, balıkçılarımızın akademik bilgilerle, bugüne kadar alışlagelmiş yanlış metotları ve bilgileri karşılaştırma imkânı vererek doğru bilgilerle donatılmalarının sağlanması için hazırlanan eğitim programıdır. Program içeriği balıkçıların ihtiyaçları göz önünde tutularak hazırlanan bu eğitim programının sonunda da

tüm sektör çalışanlarına zorunlu tutulacak bir sertifika verilecektir. Böylece eğitim programı tüm sektör çalışanlarına ulaşarak hedefini gerçekleştirecektir.

4.2.1. Balıkçılık ve Avlama Sertifikasının Amacı

Türkiye’de ciddi katma değeri bulunan ve gıda özelliği bakımından hayati bir gereksinim gideren balıkçılık sektörünün en önemli sorunlarından biri de bilinçsiz avlanmadır. Bilinçsiz avlanma ile uzun bir müddete etki edecek stok azalmaları ortaya çıkmaktadır. Stokun devamlılığına ket vuran bu yanlışlığın düzeltilmesi için acil bir müdahaleye ihtiyaç duyulmaktadır. Sektörün büyüklüğü de göz önüne alındığında yapılacak olan müdahalenin geçerliliğinin olması gerekmektedir. Ülke şartları da göz önüne alındığında bu sertifikasyonun geçerliliği zorunlu tutularak desteklenmelidir.

Günümüz şartlarına uygun ve sektörün de gerçekleri de göz önüne alınarak planlanacak bu sertifikasyon programı ile avlanmaması gereken türler, balık büyüklükleri ve bilimsel stok tahmini için balıkçılardan istenen beyanın geçerliliğinin yüksek olması amaçlarına ulaşılması hedeflenmiştir. Böylece sertifikasyon programına katılarak eğitim alan balıkçılarda özellikle bilinçsiz avlanma ile ilgili farkındalık yaratılarak verimli bir avlanma sürecinin oluşturulması amaçlanmıştır.

4.2.2. Balıkçılık ve Avlama Sertifika Programının Önemi

Türkiye’de balıkçılık, giderek gelişen ve teknolojinin ilerlemesiyle paralel bir büyüme sağlayan bir sektör haline almıştır. Bu gelişimle beraber de avlanma sınırlarını bilmeyen veya hiçe sayan, eğitim görmemiş ve kulaktan dolma bilgilerle mesleğini yapan bireyler de yetişmiştir. Bu durum bilinçsiz avlanmaya ve balık stokunun giderek azalmasına sebep olmaktadır. Türlerin dahi yok olma durumuna geldiği şu dönemde yapılması gereken bir krize müdahale tedbirinin ortaya konulmasıdır. Gerekli eğitimleri almış balıkçıların gerek stok tahmini için akademisyenlere doğru ve gerekli bilgilerin verilmesinde gerekse bilinçsiz avlanmanın önüne geçilmesinde ciddi faydaları olacağı aşikârdır.

Dünya balıkçılığının önemli sorunlarından biri olan bilinçsiz avlanma ülkemiz için de ciddi bir problem olarak karşımıza çıkmaktadır. Özellikle av araçlarının seçicilik konusunda yeterli olmaması ve bu konunun balıkçılar tarafından göz ardı edilmesiyle tutulmaması gereken boydaki balıkların da tutulması balık stoklarının ciddi zarar görmesine neden olmaktadır. Bir sistem yaratılıp, eğitimin de bir parçası olacak bu sistem

üzerinden faaliyet düzenlemeleri yapılması ile bilinçsiz avlanmanın önüne geçilmesi gerekmektedir.

Türkiye’de balıkçılık sisteminin tam olarak oluşturulması için bilinçsiz avlanma başta olmak üzere bazı sorunların tespit edilip giderilmesi gerekmektedir. Stok tespiti, stoktan çekilecek miktar, değerlendirilmeyen ürünlerin kıymetlendirilmesi ve balıkçıların bilinçlendirilmesi gibi konuların çözülmesi amacıyla ülke genelinde balıkçılık kursları açılmalıdır. Hatta taşıt ehliyeti veya gemi adamı ehliyeti verilmeden önce olduğu gibi balıkçı ancak belli bir kurs aldıktan sonra balıkçılık belgesine sahip olabilmelidir. (Kınacıgil ve İlkyaz, 1997)

Yurtdışında balıkçılık sektör faaliyetlerine bakıldığında, bazı ülke ve eyaletlerde balıkçılık avlanma lisansı alabilmek için eğitim görme şartı olduğu görülmüştür. Örneğin, ABD eyaletlerinden Kentucky’de tekne ile balıkçılık yapabilmek için “Hunter Education Certificate” ve “Boater Education Certificate” adlı iki adet sertifikaya ihtiyaç olduğu tespit edilmiştir. Bu sertifikalardan “Hunter Education Certificate” balık avcılığı ile ilgili, “Boater Education Certificate” ise tekne kullanımı ile ilgili olduğu görülmüştür (Anonim, 2017).

Türkiye’de tekneyle balıkçılık yapabilmek için gerekli olan belgeler; tekne kullanabilmek için gemiadamı cüzdanı ve balıkçılık faaliyetinde bulunabilmek için ruhsat tezkeresidir. Gemiadamı cüzdanı alabilmek için en az 240 saat (balıkçı gemisi kaptanı yeterliliği) eğitim alınması ve uygulamalı eğitimleri de başarıyla tamamlaması gerekmektedir. Buna karşın ruhsat tezkeresi alınması için 18 yaşından büyük olmak, Türk vatandaşı olmak ve gerekli belgeleri temin etmek dışında herhangi bir şart yoktur. Bu durum da eğitim eksikliğine sahip bilinçsizce avlanan balıkçıların sektörde faaliyet göstermelerine neden olmaktadır. Denetimler kolluk güçleri ve ilgili birim personelleri tarafından düzenli olarak yapılırsa da çok ciddi caydırıcılık sağlamamaktadır. Hatta denetimler esnasında verilen cezalar sonucu yasak olan av araçları ve yöntemler gibi ana konular balıkçı tarafından öğrenilmektedir. Bu durum da bazı çevreler tarafından tecrübe olarak nitelense de yasak olduğunu öğrenene kadar geçen sürede bilinçsiz avlanma ile balık stokunun sürdürülebilirliğine zarar vermektedir. Aslında eğitim konusunda oluşmuş bu boşluk ile ülke ekonomisi çok ciddi zarar görmektedir.

Günümüz şartlarında gönüllülük esaslı eğitimlerin genelde başarılı olmadığı düşünüldüğünde, bahsi geçen türde geleceğe yönelik tehdit oluşturan bilinçsiz avlanmanın önüne geçilebilmesine dair yapılacak eğitimlerin sertifika ile kayıt altına alınarak zorunlu tutulması eğitimin geçerliliği açısından önemlidir.

4.2.3. Balıkçılık ve Avlama Sertifika Eğitimi

Her sertifikasyon programında olduğu gibi Balıkçılık ve Avlama Sertifikasyonunun da belirli bir eğitim programı, süresi, eğitici ve eğitim merkezi şartları belirlenmiştir. Belirlenen şartlar sağlanması halinde, sertifikasyon için akredite olmak isteyen eğitim kurumlarına gerekli yeterliliğin tanınması ile sertifikasyon eğitimini verebilecektir. Böylece eğitim programı standart hale gelerek hedeflenen amaca ulaşılmış olacaktır.

4.2.4. Eğitim Programının Müfredat ve Süresi

Eğitim programının önemli noktalarından biri müfredat içeriğinin belirlenmesidir. Bu konuda Su ürünleri mühendisliği, Balıkçılık teknolojisi mühendisliği ve Su bilimleri mühendisliği bölümlerinin müfredatı incelenmiştir. Ayrıca balıkçıların alması gereken eğitimleri belirlemek için 1380 sayılı su ürünleri kanununun ceza hükümleri incelenmiştir. Kanunda belirtilen cezalar su ürünleri üretimin devamlılığını engelleyen ve suç niteliğinde sayılan iş ve işlemlerde caydırıcılık sağlamak için yapıldığı görülmüştür. Eğitim programında kanunun ceza hükümlerinde yer alan suçlara yönelik bir eğitim müfredatı belirlenmesi ile etkili bir eğitim programı oluşturulacağı tespit edilmiştir. Kanunda yer alan ceza hükümleri; ruhsat tezkeresi gibi belgelerdeki eksiklikler, av yasakları, su ürünleri yönetmeliği hükümlerine aykırılık, av sahalarının bozulması, yasak ve uygun olmayan av araçlarını kullanma, korumaya alınmış türleri avlama ve avlanan su ürünlerinin standartlara uygun olmaması konuları yer aldığı görülmektedir. Hazırlanan eğitim müfredatı da bu çerçevede belirlenmiştir.

Balıkçıların eğitim alması için en uygun zaman olarak 15 Nisan ile 1 Eylül arasını kapsayan av yasağı zamanı olarak görülmektedir. Ancak balıkçılar av yasağı döneminde de tekne ve ağ bakımı gibi işlerde çalıştıkları için eğitim süresinin çok fazla olmaması gerektiği düşünülmektedir. Uzun eğitim süresinin balıkçıların eğitime katılımlarını olumsuz etkileyeceği de bir gerçektir. Dolayısıyla müfredat konularının içeriğine ve su ürünleri fakültelerinin bu konuları hangi ağırlıklarda verdiği araştırılarak uygun bir süre belirlenmiştir.

4.2.5. Eğitici Şartları

Eğitim kalitesi açısından eğiticilerin de yeterliliği önemli bir konudur. T.C. Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı tarafından yayınlanan Gemiadamları ve Kılavuz Kaptanlar Eğitim ve Sınav Yönergesi 42. madde örnek teşkil ederek, eğiticilerin aşağıdaki sahip olması gereken yeterlilikler belirlenmiştir. Su ürünleri kanununda belirtilen cezalara

yönelik hazırlanan eğitim programını uygulayacak eğiticilerin de bu konularda yetkin olması gerektiği önemli olduğu görülmüştür. Dolayısıyla eğiticilerin akademisyen, belirli bir süre sektörde çalışmış mühendis, sektörle ilgili lisansüstü eğitime sahip tecrübeli personel ve su ürünlerine kaynak oluşturan lisans bölümlerinden mezun kişiler olması gerekliliği tespit edilmiştir. Eğiticilerin belirtilen şartlara sahip olması verilen eğitimin kalitesinin yüksek olması açısından uygun olacağı görülmüştür.

4.2.6. Balıkçılık ve Avlama Sertifika Programının Yürütülmesi

Sertifika eğitim programının yürütülmesi konusunda çeşitli alternatifler öne çıkmaktadır. Bu alternatiflerden ilki ve en uygununun T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı bünyesinde bulunan Tarım ve Orman İl Müdürlükleri vasıtası ile verilmesidir. İkinci olarak, hali hazırda STCW eğitimleri veren T.C. Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı tarafından yetkilendirilmiş eğitim kurumlarında yeterlilik eğitimi devamı olarak planlanmasıdır. Son alternatif de, eğitime kaynak oluşturan bölümlere sahip üniversitelerin programın yürütülmesini üstlenmesidir.

Sertifika Programının T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı Tarafından Yürütülmesi

Türkiye’de, balıkçılık faaliyetlerini düzenleyen kurum T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı’na bağlı Balıkçılık ve Su Ürünleri Genel Müdürlüğü’dür. 1380 sayılı Su Ürünleri Kanunu’nun 3. bölümü geliştirme kısmında yer alan 14. maddesinde “Tarım ve Orman Bakanlığı su ürünleri ile ilgili her türlü araştırmaları yapmak ve yaptırmakla görevlidir.” ibaresi yer almaktadır. Ayrıca 1380 sayılı su ürünleri kanununun 16. maddesinde “Tarım Orman ve Köyişleri Bakanlığı, su ürünleri istihali ile uğraşanların mesleki bilgi ve görgülerini artırmak amacıyla, diğer bakanlıklar ile de işbirliği yaparak uzmanlar idaresinde ücretli veya ücretsiz kurslar ve meslek okulları açabilir, propaganda eğitim ve öğretim için lüzumlu tedbirleri alır.” ibaresi yer almaktadır. Buradan da anlaşılacağı üzere Balıkçılık ve Avlama Sertifikası Eğitimi gibi balıkçılık faaliyetleri için düzenlenen eğitim programları T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı yetkisinde olduğu görülmüştür.

Bu kapsamda, faaliyet alanıyla ilgili eksiklik olarak nitelendirilen ve akabinde Balıkçılık ve Avlama Sertifikası ile bu eksikliğin tespitinden giderilmesine kadar olan tüm süreç T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı’nın sorumluluğu altındadır. 10 Temmuz 2018 tarihli 30474 sayılı resmi gazetede yayımlanan Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nde ilgili genel

müdürlüğün faaliyet alanı, görev ve yetkileri tanımlanmıştır. Aynı kararnamenin 416. madde 1. fıkrada c, d ve g bentlerinde “Üretim kaynaklarını koruma ve verimli kullanma” ortak konusu yer almaktadır. Dolayısıyla su ürünleri ile ilgili iyileştirme faaliyetleri yürürlükteki mevzuata göre T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı’nın alt birimi olan Balıkçılık ve Su Ürünleri Genel Müdürlüğü’ne verilmiştir. Bu durum da eğitim programının mevzuat içerisinde yer alarak zorunlu hale getirilmesi konusunda detaylı bir mevzuat değişikliğine ihtiyaç olmadığı görülmüştür. Ayrıca Tarım ve Orman İl ve İlçe Müdürlükleri hali hazırda ciddi bir yapılanmaya sahiptir. Bu nedenle Balıkçılık ve Avlama Sertifika kursunun il ve ilçe müdürlükleri bünyesinde verilmesi, planlama aşamasında büyük kolaylıklar sağlayacağı görülmüştür. Balıkçılık sektöründe, iş ve işlemlerin de il ve ilçe müdürlüklerinde yapıldığını düşünenecek olursak, balıkçıların başvurularının kabulü, kursların planlanması ve yürütülmesi işlemlerinin herhangi bir karmaşaya mahal vermemesi de artı bir kolaylık olacağı ortaya çıkmıştır. Bu kolaylıkları sıralayacak olursak;

➤ T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı 81 ilde Tarım ve Orman Müdürlükleri ile örgütlenmesini tamamladığı görülmektedir. İl müdürlüklerine bağlı Balıkçılık ve Su Ürünleri Şube Müdürlüğü birimleri bulunmaktadır. Ayrıca il müdürlüklerine bağlı ilçe müdürlükleriyle de hizmet verdiği tespit edilmiştir (Anonim, 2019a). İl ve ilçe müdürlüklerinin teşkilatlanması kullanılarak eğitim programı verilmesine büyük kolaylık sağlayacağı görülmüştür.

➤ T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı Taşra Teşkilatının, Görevleri, Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönergenin 6. madde 1. fıkrada r bendinde “ Su ürünleri ve kaynaklarının işletilmesi ve geliştirilmesi için gerekli çalışmaları yapmak, su ürünleri stoklarını korumak için gerekli tedbirleri almak, su ürünleri ile ilgili pazarlama ve ürün işlenmesine ilişkin geliştirme çalışmalarında bulunmak, balıkçı teknelerinin bağlandığı ve av malzemelerinin istiflendiği balıkçı barınaklarının şartlarının iyileştirilmesini sağlamak, su ürünleri ile ilgili kayıt sistemi oluşturulmasını sağlamak, su ürünleri faaliyetlerini inceleyerek gerekli cezai yaptırımları uygulamak, su ürünleri üretim alanlarının kontrolü, satılması ve gerekli teşvikleri vermek, deniz ve üretim alanlarının kirliliğini önlemek için gerekli tedbirleri almak, su ürünleri ithalat ve ihracatını ilgili mevzuatlar çerçevesinde yürütmek.” ibaresiyle taşra teşkilatının görevleri düzenlenmiştir. Su ürünleri ile ilgili tüm işlemler il ve ilçe müdürlüklerince icra edildiği görülmektedir. Bu kapsamda ilgili sertifikasyon programı taşra teşkilatınca yürütülmesi, hem çift başlılığı engelleyeceği hem de sektör çalışanları açısından kolaylık sağlayacağı aşikârdır.

➤ T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı bünyesinde uzman, uzman yardımcısı, denetçi ve

danışmanlık gibi kadrolarda yetişmiş personelleri bulunmaktadır. Gerek yurt içi gerekse yurt dışı eğitim ve seminer programlarına katılarak su ürünleri konusunda yeterince bilgi donanımına sahip olan bakanlık personelleri, gerekli şartları sağlayarak eğitici olarak da görevlendirilebileceği görülmektedir. Bu da sertifikasyon programı için gerekli eğitici personel bulma konusunda katkı sağlayacağı görülmektedir.

➤ Su ürünlerinin tüm faaliyetlerini T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı düzenlediği için balıkçılar tarafından tek otorite olarak görülmektedir. Sertifikasyon programının da bahsi geçen bakanlık tarafından yürütülmesi balıkçılar tarafından eğitimin kabullenilmesi hususunda yardımcı olacağı görülmektedir. Ayrıca eğitimi kabullenmeyecek balıkçılar açısından da caydırıcı bir etkisi olacağı da bir gerçektir.

➤ Su ürünleri faaliyetleri ile ilgili tüm resmi belge ve dokümanların düzenleme yetkisi T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı'na aittir. Balıkçılık ve Avlama Eğitimi sonunda verilecek sertifika da su ürünleri faaliyeti kapsamında kullanılacağından T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından verilmesinin uygun olacağı görülmektedir.

➤ Sertifikasyon programının, tüm mevzuat ve yasal çerçeveden bakıldığında su ürünleri konusunda yetkili bakanlık olan T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından yürütülmesi, mevzuat değişikliği ve yetki devri konusunda da karmaşaya mahal vermeyerek yasal iş ve işlemleri kolaylaştıracağı tespit edilmiştir.

Tarımsal amaçlı kooperatiflerden su ürünleri kooperatifleri Halk Bankası'nın öncülüğünde örgütlenmeye başlamış ve ilk olarak 1943 tarihinde İstanbul'da kurulmuştur. Su ürünleri kooperatifçiliği günümüze kadar önemli yapılanmalar ve gelişmeler sağlamıştır. Su ürünleri kooperatifleri 1969 yılında 1163 Sayılı Kooperatifler Kanununun çıkması ve 1971 yılında 1380 Sayılı Su Ürünleri Kanunu ile kooperatif çatısı altında bilinçli olarak örgütlenmeye başlayarak kooperatif kuruluşlarını gerçekleştirmişlerdir. Günümüzde bu amaçla kurulmuş 2016 yılı itibarıyla 550 su ürünleri kooperatifi olup, bunlara üye 30.839 balıkçı ortağı bulunmaktadır (Doğan, 2016). Dolayısıyla su ürünleri kooperatiflerinin örgütlü olduğu görülmektedir.

1163 Sayılı Kooperatifler Kanununun altıncı bölümünde dikey örgütlenmede Kooperatif Birlikleri, Kooperatifler Merkez Birlikleri, Türkiye Milli Kooperatifler Birliği ve Danışma Kurulu'ndan ayrıntılı olarak bahsedilmiştir. Kanunun 70. maddesinde "Kooperatiflerin müşterek menfaatlerini korumak, amaçlarını gerçekleştirmek için iktisadi faaliyette bulunmak, faaliyetlerini koordine etmek ve denetlemek, dış ülkelerle olan münasebetlerini düzenlemek, kooperatifçiliği geliştirmek ve eğitim yapmak, kooperatifçilik konularında tavsiyelerde bulunmak gibi hizmetlerin yerine getirilmesi için,

kooperatif birlikleri, kooperatifler merkez birlikleri ve Türkiye Milli Kooperatifler Birliği” kurulur. Su ürünleri kooperatiflerinde birlik kurmanın amacı, ortak kooperatiflerin su ürünlerini değerlendirme ve pazarlama konularındaki müşterek menfaatlerini korumak, bu hususta iktisadi faaliyette bulunmak, faaliyetlerini koordine etmek ve denetlemek, dış memleketlerle olan münasebetlerini düzenlemek, kooperatifçiliği geliştirmek ve ihtiyaç duyulan hususlarda eğitimlerine yardımcı olmaktır (Doğan, 2016).

Su ürünleri kooperatiflerinin kanunla belirlenmiş görevleri arasında sektör çalışanlarının eğitiminin de yer aldığı görölmektedir. Bu kapsamda kooperatifler ve T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı işbirliği ile Balıkçılık ve Avlama Sertifika Eğitimi verilmesi, programın yürütölmesi konusunda da ayrıca ciddi avantajlar sağlayacağı görölmektedir. Bu avantajları da sıralayacak olursa;

- Balıkçıların eğitime başvuruları kooperatiflerce toplu olarak yapılabilceği,
- Eğitim kooperatife ait yapılarda yapılarak balıkçıların eğitime ulaşması kolaylaşabileceği,
- Kooperatife kayıtlı sektör çalışanlarının bilgileri var olduğundan, ilk aşamada çalışan balıkçılara verilecek sertifika eğitiminin takibi kolaylaşabileceği,
- Eğitime başvuran, alan ve almayan balıkçıların takibi kooperatiflere bırakılarak il ve ilçe tarım ve orman müdürlüklerinin üzerindeki iş yükü azaltılabileceği düşünölmektedir.

Sertifika Programının Üniversiteler Tarafından Yürütölmesi

Ölkemizde gerek üniversite sayısı gerekse eğitim kalitesi göz önüne alındığında üniversitelerimizin verdiği kurs ve eğitimlerin geçerliliğinin yüksek olduğunu söyleyebiliriz. Balıkçılık ve Avlama Sertifika eğitimini verebilecek, Tablo 7’de de belirtildiği üzere KKTC de dâhil 18 üniversite bulunmaktadır (Anonim, 2019b). Bu üniversitelerin bünyesinde bulunan faköltelerin bazıısı şehir merkezinde bulunurken bazıısının da ilçelere konumlandırıldığı görölmektedir. Buldukları konumlara bakıldığında da balıkçılık sektörü için önemli alanlarda yer aldıkları tespit edilmiştir. Ancak bazı önemli av sahalarının yakınlarında da herhangi bir su ürünleri faköltesinin yer almadığı da görölmüştür. Ayrıca bu faköltelerde görev yapan akademisyen sayısı yaklaşık 300’ün üzerinde olduğu tespit edilmiştir. Bu sayının içerinde profesör, doçent ve doktor öğretim görevlisi dâhildir.

Tablo 7

Sertifikasyon programına kaynak oluşturan bölümleri bulunan üniversiteler

ÜNİVERSİTE ADI	PROGRAMIN ADI	KONUMU
Akdeniz Üniversitesi	Su Ürünleri Mühendisliği	Merkez/Antalya
Ankara Üniversitesi	Su Ürünleri Mühendisliği	Merkez/Ankara
Atatürk Üniversitesi	Su Ürünleri Mühendisliği	Merkez/Erzurum
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi	Su Ürünleri Mühendisliği	Merkez/Çanakkale
Çukurova Üniversitesi	Su Ürünleri Mühendisliği	Merkez/Adana
Ege Üniversitesi	Su Ürünleri Mühendisliği	Bornova/İzmir
Fırat Üniversitesi	Su Ürünleri Mühendisliği	Merkez/Elazığ
İskenderun Teknik Üniversitesi	Su Ürünleri Mühendisliği	İskenderun/Hatay
İzmir Katip Çelebi Üniversitesi	Su Ürünleri Mühendisliği	Çiğli/İzmir
Mersin Üniversitesi	Su Ürünleri Mühendisliği	Yenişehir/Mersin
Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi	Su Ürünleri Mühendisliği	Kötekli/Muğla
Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi	Su Ürünleri Mühendisliği	Merkez/Rize
Sinop Üniversitesi	Su Ürünleri Mühendisliği	Merkez/Sinop
Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi	Su Ürünleri Mühendisliği	Merkez/Van
Karadeniz Teknik Üniversitesi	Balıkçılık Teknoloji Mühendisliği	Ortahisar/Trabzon
Ordu Üniversitesi	Balıkçılık Teknoloji Mühendisliği	Fatsa/Ordu
Girne Üniversitesi	Balıkçılık Teknoloji Mühendisliği	Girne/K.K.T.C.
Fırat Üniversitesi	Balıkçılık Teknolojisi	Merkez/Elazığ
İstanbul Üniversitesi	Su Bilimleri ve Mühendisliği	Fatih/İstanbul

Türkiye’de su ürünleri fakülteleri düzenli olarak Ulusal Su Ürünleri Sempozyumu adı altında balıkçılık sorunlarını ele alan çalışmalar yapmaktadır. Dolayısıyla balıkçıların sorunları, istekleri ve eksiklikleri ile ilgili detaylı bilgiye sahip oldukları görülmüştür. Sektör çalışanlarıyla da yakın ilişkilerde bulunan akademisyenler problemler ve çözümleri ile ilgili sürekli istişarede buldukları su götürmez bir gerçektir. Akademik personellerin bu eğitimi vermelerinin avantajları;

- Balıkçılarla istişareler yaptıkları için eğitim ile ilgili eksik olan noktaların tespit edilip sertifika programının müfredatının daha dar ve etkin olmasında katkısının olacağı,
- Zaman zaman balıkçılara bölgesel de olsa üniversite bazında çeşitli bilgilendirme toplantıları ve eğitim düzenledikleri için tecrübe sahibi oldukları,
- Eğitim konusundaki tecrübelerini Balıkçılık ve Avlama Sertifika Programı’na yansıtarak eğitimin düzenli bir şekilde yapılmasının sağlanacağı,
- Üniversitelerin akademik kadroları genellikle eksiksiz olduğu ve bu durumun da eğitici açığının önüne geçerek fayda sağlayacağı,
- Eğitim için gerekli fiziki ortamın fakültelerde hali hazırda bulunduğundan herhangi bir ekipman ve eğitim materyali eksikliğinin olmayacağı,
- Fakültelerin laboratuvar vb. uygulamalı eğitim verilecek derslikleri bulunduğundan gerekli görülen konuların uygulamalı olarak kursiyerlere verilerek eğitimin kalitesinin artırılmasına yardımcı olacağı tespit edilmiştir.

Yukarıda verilen faydalı hususlara karşın bazı dezavantajlar da yapılan araştırmalarda ortaya çıkmıştır. Bunları sıralayacak olursak;

- Su ürünleri ile ilgili tüm yetki ve sorumluluk T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı’na ait olduğundan yetki devri vb. ek yasal düzenlemeler yapılması gerektiği,
- Kurs merkezlerinin üniversitelerin ilgili fakülteleri olacak şekilde bir düzenleme yapıldığında, akademik ve idari personele başvuruların kabulü, takibi ve sertifika eğitiminin duyurulması gibi ek iş yükünün ortaya çıkacağı,
- Balıkçıların resmi belge ve izinlerini, T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı’na bağlı il ve ilçe müdürlüklerine başvurarak almasına karşın sertifika eğitimi için üniversitelere başvurması çift başlılık ortaya çıkararak iş ve işlemlerde karışıklığa sebep olacağı,
- Üniversitelerin su ürünleri ve deniz bilimleri fakültelerinin konumuna bakıldığında daha çok kıyı kesimlerde ve genelde şehir merkezlerinde bulunduğu görülmektedir. Bu durumun da balıkçıların eğitime ulaşması açısından ciddi problemler çıkaracağını ortaya koymaktadır. Eğitim alamamış ve belgelendirilmemiş balıkçıların da avcılığa devam ederek yasal olmayan faaliyetlerde bulunacağı öngörülmüştür.

Sertifika Programının T.C. Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı Tarafından Yürütülmesi

Türkiye IMO (Uluslararası Denizcilik Örgütü)'ya taraf olan bir ülkedir. Dolayısıyla eğitim de başta olmak üzere denizcilikle ilgili birçok konu uluslararası kurallar dâhilinde yapılmaktadır. STCW konvansiyonuna uygun bir eğitim ve belgelendirme yapan T.C. Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı, eğitim kurumlarını düzenli izleme faaliyetleriyle denetlemektedir. Standart donatım listelerine uygun şekilde donatılmış kurumları yetkilendirerek sertifika eğitimleri için gerekli izinleri vermektedir (Tablo 8).

Tablo 8
T.C. Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı tarafından yetkilendirilmiş eğitim kurumları

EĞİTİM KURUMU ADI	EĞİTİM KURUMU ADI
Antalya Konyaaltı Fettah Tamince M.T.A.L.	Ordu Fatsa Atatürk M.T.A.L.
Antalya Manavgat Ticaret ve Sanayi Odası (Matso) M.T.A.L.	Ordu Üniversitesi Fatsa Deniz Bilimleri Fakültesi
Aydın Didim M.T.A.L.	Ordu Üniversitesi Fatsa M.Y.O.
Aydın Kuşadası Adviye-Ertuğrul Acun M.T.A.L.	Özel Akten Denizcilik Eğitim Merkezi
Balıkesir Ayvalık Pakmaya Kenan Kaptan M.T.A.L.	Özel Albatros Denizcilik ve Yat Kaptanlığı Eğitim Merkezi
Bartın Üniversitesi Bartın M.Y.O.	Özel Atılım Denizcilik ve Gemiadamları Kursu
Bitlis Tatvan Seydi Ali Reis M.T.A.L.	Özel Avrupa Denizcilik Gemiadamları Yetiştirme Kursu
Bülent Ecevit Üniversitesi Alaplı M.Y.O.	Özel Beyaz Erguvan Denizcilik ve Gemiadamları Kursu
Çanakkale Gelibolu Armatör Yakup Aksoy M.T.A.L.	Özel Bilimsel Denizcilik Gemiadamları Y. K. Kadıköy Şubesi
Dokuz Eylül Üniversitesi Denizcilik Fakültesi	Özel Boğaziçi Denizcilik ve Gemiadamları Yetiştirme Kursu
Ege Üniversitesi Urla Denizcilik M.Y.O.	Özel Boncuk Denizcilik ve Gemiadamları Kursu
Galatasaray Üniversitesi M.Y.O.	Özel Çapa Denizcilik ve Gemiadamları Kursu
Giresun Bulancak Kaptan Ahmet Fatoğlu M.T.A.L.	Özel Dem denizcilik kursu
Giresun Espiye Ş. Cengiz Sarıbaş M.T.A.L.	Özel Derin deniz gemiadamları yetiştirme kursu
Giresun Tirebolu Piri Reis M.T.A.L.	Özel Doğa denizcilik ve gemiadamları kursu
Girne Amerikan Üniversitesi D.U.Y.	Özel Dönence denizcilik ve gemiadamları kursu
Girne Üniversitesi Denizcilik Yüksekokulu	Özel Ekol denizcilik eğitim merkezi
Girne Üniversitesi Denizcilik Fakültesi	Özel Eryetiş Reis Gemiadamları Yetiştirme Kursu
Girne Üniversitesi Denizcilik M.Y.O.	Özel Fethiye Denizcilik Kursu
Hatay İskenderun Sefa Atakaş M.T.A.L.	Özel Gülay Denizcilik Eğitim Merkezi
İskenderun Teknik Üniversitesi Barbaros Hayrettin G.İ.D.F.	Özel Güllük Gemiadamları Eğitim Kursu
İstanbul Beşiktaş Ziya Kalkavan M.T.A.L.	Özel Hergüner Denizcilik Kursu
İstanbul Beykoz Barbaros Hayrettin Paşa M.T.A.L.	Özel İnci Denizcilik ve Gemiadamları Yetiştirme Kursu
İstanbul Bilgi Üniversitesi M.Y.O.	Özel İzmir Pusula Denizcilik ve Gemiadamları Kursu
İstanbul Pendik Barbaros Hayrettin Paşa M.T.A.L.	Özel Kaptan Denizcilik ve Gemiadamları Kursu
İstanbul Pendik Özel Eryetiş Reis Denizcilik Meslek Lisesi	Özel Liskur Armada Denizcilik Eğitim Merkezi
İstanbul Teknik Üniversitesi (İTÜ) Denizcilik Fakültesi	Özel Marina Dragos Bodrum Denizcilik Eğitim Kursu
İTÜ KKTC Eğitim Araştırma Yerleşkeleri	Özel Marmaris Denizcilik Eğitim Kursu
İstanbul Tuzla Piri Reis M.T.A.L.	Özel Martı Denizcilik Eğitim Merkezi
İstanbul Üniversitesi Mühendislik Fakültesi D.U.İ.M.	Özel Mercan Denizcilik ve Gemiadamı Kursu
İstanbul Üsküdar Hacı Rahime Ulusoy M.T.A.L.	Özel Modern Denizcilik ve Gemiadamları Yetiştirme Kursu
İzmir Çeşme Ulusoy Denizcilik Teknolojisi M.T.A.L.	Özel Oyak Savunma ve Güvenlik Anonim Şirketi

Tablo 8'in devamı

İzmir Güzelbahçe İMKB M.T.A.L.	Özel Rize Sahil Denizcilik Gemiadamları Kursu
İzmir Konak Çınarlı M.T.A.L.	Özel Samsun Denizcilik ve Gemiadamları Kursu
İzmir Konak Nevvar Salih İşgören E.K.-4 M.T.A.L.	Özel Sancak Denizcilik Eğitim Merkezi
İzmir Konak Şehit İdari Ataşe Çağlar Yücel M.T.A.L.	Özel Turgut Reis Gemiadamları Kursu
Kastamonu İnebolu Piri Reis M.T.A.L.	Özel Yeni Vira Denizcilik Yelken ve Gemiadamları Kursu
Kocaeli Gölcük M.T.A.L.	Piri Reis Üniversitesi Denizcilik Fakültesi
Kocaeli Körfez Hereke Nuh Çimento M.T.A.L.	Piri Reis Üniversitesi Meslek Yüksek Okulu
Kocaeli Üniversitesi Denizcilik Fakültesi	Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Turgut Kıran D.Y.
Kocaeli Üniversitesi Karamürsel M.Y.O.	Rize Ardeşen Işıklı M.T.A.L.
KTÜ Sürmene Deniz Bilimleri Fakültesi	Rize Çayeli Ahmet Hamdi İshakoğlu M.T.A.L.
Mersin Akdeniz Mersin Deniz Ticaret Odası M.T.A.L.	Rize Merkez Hasan Kemal Yardımcı M.T.A.L.
Mersin Silifke Taşucu Prof. Doktor Durmuş Tezcan M.T.A.L.	Samsun Tekkeköy Nedime Serap Ulusoy M.T.A.L.
Muğla Bodrum M.T.A.L.	Tekirdağ Süleymanpaşa Kumbağ M.T.A.L.
Muğla Bodrum Turgut Reis M.T.A.L.	Trabzon Of Hacı Mehmet Bahattin Ulusoy M.T.A.L.
Muğla Köyceğiz Şehit Ömer Halis Demir M.T.A.L.	Van Tuşba Piri Reis M.T.A.L.
Muğla Marmaris Bozburun Deniz Ticaret Odası Ç.P.A.L.	Yalova Altınova Tersane Girişimcileri A.Ş. M.T.A.L.
Muğla Marmaris 75.yıl M.T.A.L.	Yalova Üniversitesi Yalova M.Y.O.
Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Bodrum Denizcilik M.Y.O.	Yıldız Teknik Üniversitesi (YTÜ) G.İ.D.F.
Niğantaşı Üniversitesi M.Y.O.	Zonguldak Ereğli Hatice Erdem M.T.A.L.

T.C. Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı tarafından yetkilendirilmiş eğitim kurumu sayısı 102'dir (Gemiadamları bilgi sistemi, 2019). IMO standartları kapsamında akredite edilen ve eğitim veren bu kuruluşların genel ve periyodik denetimleri T.C. Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı tarafından oluşturulmuş İzleme ve Değerlendirme Komisyonu tarafından yapılmaktadır. Sertifikasyon konusunda oldukça tecrübeli olan T.C. Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı'nın Balıkçılık ve Avlama Sertifikasyon Programını da yürütmesinin bir takım avantajlar sağlayacağı görülmüştür. Bu avantajlar;

➤ T.C. Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı yıllardır akreditasyon ve periyodik denetim faaliyetlerini düzenli olarak yerine getirerek uluslararası geçerliliği olan standarda bağlanmış STCW sertifika eğitimlerinin verilmesini düzenlemektedir. Buradan edindiği tecrübeyle Balıkçılık ve Avlama Sertifika eğitimini de kendi altyapısını kullanarak verebileceği,

➤ Balıkçıların tekne kullanabilmek için T.C. Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı tarafından yetkilendirilmiş bir eğitim kurumuna başvurarak yeterlilik eğitimi almaları gerekmektedir. Bu başvuruları ile Balıkçılık ve Avlama Sertifikasını da alabilecek olmaları zaman ve iş yükü açısından tasarruf sağlayacağı,

➤ Balıkçılık ve Avlama Sertifikasını STCW eğitimlerinin peşine planlayarak, yeterlilik eğitiminin devamı niteliğinde bütünleşik bir eğitim olarak planlanması

kursiyerler açısından da kolaylık olacağı görülmüştür.

Yukarıda verilen avantajlara karşın, Balıkçılık ve Avlama Sertifika Programı'nın T.C. Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı tarafından yürütülmesinin bazı dezavantajları da tespit edilmiştir. Bunları sıralayacak olursak;

➤ Su ürünleri kanununun 16. maddesinde “Tarım ve Orman Bakanlığı, su ürünleri istihali ile uğraşanların mesleki bilgi ve görgülerini artırmak maksadıyla, diğer bakanlıklar ile de işbirliği yaparak uzmanlar idaresinde ücretli veya ücretsiz kurslar ve meslek okulları açabilir, propaganda eğitim ve öğretim için lüzumlu tedbirleri alır.” ibaresi yer almaktadır. Bu kapsamda T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı Balıkçılık ve Avlama Sertifika Programı'nın yürütülmesi yetkisini Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı'na devredebilmesi için herhangi bir engel bulunmamaktadır. Ancak bakanlıklar arası yetki karmaşası yaşanabileceği sonucu da ortaya çıkmaktadır. Dolayısıyla çok fazla mevzuat değişikliğine gidileceği için çok verimli olmayacağı gözükmemektedir.

➤ Yetkili eğitim kurumlarının konumlarına bakıldığında genelde şehir merkezinde veya ticaret gemilerinde çalışan personellerin ikamet ettiği yerler bulunduğu görülmüştür. Özellikle nicel olarak İstanbul ve Marmara Bölgesi'nde fazlaca olduğu tespit edilmiştir. Bu durum da balıkçıların eğitime ulaşması açısından dezavantaj olduğu ortaya çıkmıştır.

➤ STCW sertifika eğitimi veren yetkili eğitim kurumlarının neredeyse yarısı özel kuruluşlardır. Kar amacı güdülen bu kuruluşlarda eğitime göre asgari kursiyer sayısı belirlenmiştir. Asgari kursiyer sayısı, sertifika eğitim için alınan ücretin maliyeti karşılayarak kâra geçirecek en az sayıdır. Dolayısıyla balıkçıların sertifika eğitimi için başvurmaları yetmeyerek toplam başvurunun asgari sayıya gelmesini beklemek zorunda kalacağı tespit edilmiştir.

BÖLÜM 5

SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç

Balıkçılık ve Avlama Sertifika Programı ile balıkçıların eğitim eksikliği tamamlanarak 1380 sayılı su ürünleri kanununda da belirtilen cezaya tabi iş ve işlemlerin azalacağı öngörülmektedir. Eğitim programı oluşturulması bilinçsiz avlanmanın da çözümü olacağı ve balık stokunun devamlılığını sağlayacağı tespit edilmiştir.

Tezin araştırma bulguları ve tartışma kısmında sertifika programının müfredatı, eğitici şartları ve hangi kurumun yürütücü olarak tayin edilmesi hususları tartışılmıştır. Tartışma sonucu ortaya çıkan en uygun çıktılar değerlendirilerek bahsi geçen konularda karar verilmiştir.

5.1.1. Balıkçılık ve Avlama Sertifika Programının Eğitim Müfredatı ve Süresi

Tezin 4. bölümü olan araştırma bulguları ve tartışma kısmında eğitim müfredatının 1380 sayılı su ürünleri kanununda yer alan cezai müeyyideler çerçevesinde oluşturulması gerekliliği işlenmiştir. Cezaya tabi iş ve işlemler incelenerek balıkçılık faaliyetlerinde yapılan hatalar ortaya çıkarılmıştır. Balıkçılara, yaptıkları bu hataların önüne geçilebilmesi için kazandırılması gereken davranışlara göre eğitim müfredatı oluşturulmaya çalışılmıştır.

Yaratılmak istenen kazanımlar doğrultusunda aşağıdaki konuların eğitimin müfredatında yer alması gerektiği görülmüştür:

1) Balıkçılık Mevzuatı: 1380 sayılı Su ürünleri kanunu, su ürünleri yönetmeliği, denetimler ve cezai müeyyideler, bulundurulması zorunlu resmi belge ve evraklar, yasaklar ve av yasağı zamanları,

2) Ekoloji: Ekolojik denge, balık ekosistemi ve besin zinciri,

3) Balık Popülasyon Dinamiği: Balık stoklarının durumu ve miktar tespiti, balıkların yumurtlama dönemleri ve balıklarda yaş tayin metotları, stoklardan uygun yararlanma,

4) Türkiye'deki Balık Türleri: Balıkların ekonomik değerleri, dönemlere göre avlanan balıklar ve balık türlerinin özellikleri,

5) Av Araçları ve Yapımı: Av verimliliği, türe özgü ağlar ve av araçları, ağ çeşitleri, avlanma metotları, av araçlarının seçiciliği, balıkçı tekneleri çeşitleri ve donanımları ve av araçları yapımı,

6) Balıkçılık Yönetim Esasları: Av ve avcılık teknolojileri, işleme, balıkların besin kalitesi ve güvenliği ve T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı teşkilat yapısı,

7) Balıkçılığın Balık Stoklarına ve Nesli Tükenmekte Olan Türlerle Etkisi: Bilinçsiz avlanma ve zararları, nesli tükenmekte olan balık çeşitleri ve balık stokunun devamlılığı.

Yukarıda belirtilen ders konularının balıkçılara aktarılması için, balıkçıların çalışma koşulları, zamanları ve programa gönüllü katılım sağlamaları açısından her ders için en az 10 saat olmak koşuluyla toplam 70 saatlik bir eğitimin düzenlenmesinin yeterli olacağı görülmüştür.

5.1.2. Sertifika Programında Görevlendirilecek Eğitimcilerde Aranacak Şartlar

Yaratılmak istenen kazanımlar, eğitim konuları ve eğitimin amacı da düşünüldüğünde, eğitimcilerin aşağıda belirlenen şartlara haiz olmasının eğitimin kalitesini artıracığı görülmüştür;

- 1) Su ürünleri bölümüne kaynak olan bir bölümde en az doktora devam ediyor olmak,
- 2) Su ürünleri bölümüne kaynak olan bir bölümde yüksek lisans mezunu olmak ve en az 2 yıl sektörde çalıştığını belgelemek,
- 3) Balıkçılık Teknolojisi veya Su ürünleri mühendisliğinden mezun olup en az 5 yıl sektörde çalıştığını belgelemek.

5.1.3. Sertifika Programının Yürütücüsü

Tez içerisinde yapılan tartışmalar sonucunda sertifika programının yürütücüsü olarak en uygun kurumun T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı olduğu görülmüştür. Su ürünleri faaliyetin kanunlar belirlenmiş düzenleyicisi olması sebebiyle çok fazla mevzuat değişikliğine girilmeden sertifika programının yürütücüsü olabildiği görülmüştür (Anonim, 2006).

5.2. Öneriler

Tezin içerisinde balıkçıların tekne kullanabilmek için almaları gereken yeterlilikler ve sertifikaların araştırılması da yapılmıştır. T.C. Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı mevzuatları incelenerek yeterlilik seçimi ile gemi boyutu arasındaki ilişki ortaya çıkarılmıştır. Bu çerçevede, Türkiye’de kullanılan balıkçı teknelerinin boy frekansına bakıldığında, teknelerin 50 gt’den küçük olduğu görülmüştür (TUİK,2018). Buradan yola

çıkılarak balıkçılarının 240 saatlik eğitimi olan “Balıkçı Gemisi Kaptanlığı” yeterliliğini alması daha uygun olduğunu söyleyebiliriz.

Sertifikasyon programının süresi, konuların ağırlıklarına uygun olacak şekilde 70 saat olarak belirlenmiştir. Hali hazırda balıkçılık yapan kişilerin de sertifikalandırılması gerekmektedir. Çalışanlara yönelik sertifika programının süresi kısaltılarak sertifika hem katılım artırılabilir hem de program hızlı bir biçimde hayata geçmiş olur. Eğitimin sene içerisinde düzenli olarak ve av yasağı zamanı da yoğun olarak verilmesi uygun olacaktır.

Sertifika eğitimin verileceği yer konusunda, T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı’na bağlı İl ve İlçe Tarım Müdürlükleri binaları haricinde balıkçı kooperatiflerinin fiziki imkanları da kullanılabilir. Böylece eğitim kursiyerlerin ayağına gelerek istenilen katılımın sağlanmasına imkân verecektir. Eğitim için planlanan bir laboratuvar ya da ekipman bulunmadığından sadece eğiticinin belirlenen kooperatif binasına gitmesiyle sertifikasyon programı gerçekleştirilebilir.

KAYNAKLAR

- Aksoy, R. ve Koç, G. (2012). Küçük Ölçekli Balıkçılığın Genel Profili: Zonguldak İli Merkez İlçesinde Bir Saha Çalışması. *International Journal of Economic and Administrative Studies*,4(8), 87-103. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ulikidince/issue/21619/232227>
- Anonim. (1971, 04 Nisan). Su Ürünleri Kanunu. *Resmi Gazete (Sayı: 13799)*. Erişim adresi (2019, 13 Mart): <https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/13799.pdf>.
- Anonim. (1995, 10 Mart). Su Ürünleri Yönetmeliği. *Resmi Gazete (Sayı: 22223)*. Erişim adresi (2019, 13 Mart): <https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/22223.pdf>.
- Anonim. (2006, 17 Şubat). Mevzuat Hazırlama Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik. *Resmi Gazete (Sayı:26083)*. Erişim adresi (2019, 12 Mart): <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2006/02/20060217-4.html>.
- Anonim. (2014, 30 Eylül). T.C. Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı, Gemilerin Gemiadamları ile Donatılmasına İlişkin Yönerge. Bakanlık Olur Sayısı: 50794. Erişim adresi (2019, 20 Mart): <http://denizmevzuat.udhb.gov.tr/dosyam/a1.pdf>
- Anonim. (2015). *Avrupa Birliği Sürecinde 13 no.lu Balıkçılık Faslı*. T.C. Avrupa Birliği Bakanlığı. Ankara, 27 s.
- Anonim. (2017). Kentucky Dept. of Fish&Wildlife Resources. *Hunter and Boater Education*. Erişim adresi (2019, 08 Mayıs) : <https://fw.ky.gov/Boat/Pages/Boater-Education.aspx>
- Anonim. (2018a). Gemiadamları ve Kılavuz Kaptanlar Yönetmeliği. *Resmi Gazete (Sayı: 30328)*. Erişim adresi (2018, 24 Haziran): <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2018/02/20180210.htm>
- Anonim. (2018b). T.C. Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı, Gemiadamları ve Kılavuz Kaptanlar Eğitim ve Sınav Yönergesi. Bakanlık Oluru (Sayısı: 12159). Erişim adresi (2019, 20 Mart) : <http://denizmevzuat.udhb.gov.tr/dosyam/GKKES.pdf>.
- Anonim. (2019a). T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı Resmi İnternet Sitesi. Taşra Teşkilatı. Erişim adresi (2019, 20 Mart) : <https://www.tarimorman.gov.tr/Sayfalar/TasraTeskilati.aspx>
- Anonim. (2019b). Yükseköğretim Program Atlası. Erişim adresi (2019,20 Nisan) : <https://yokatlas.yok.gov.tr/>

- Doğan, K. ve Gönülal, O. (2011). Gökçeada (Ege Denizi) Balıkçılığı ve Balıkçıların Sosyo-Ekonomik Yapısı. *Karadeniz Fen Bilimleri Dergisi*, 2 (3), 57-69. Erişim adresi: https://www.researchgate.net/publication/279526494_Gokceada_Ege_Denizi_BalickiligiVeBalikcilarin_Sosyo-Ekonomik_Yapisi
- Doğan, K. (2016). Su Ürünleri Kooperatifçiliğine Genel Bakış. *Kooperatif Postası Karınca*, 83(959), 19-24. Erişim adresi: https://www.researchgate.net/publication/311739231_Su_Urunleri_Kooperatifciligin_e_Genel_Bakis
- Gemiadamları Bilgi Sistemi (GBS). Yetkili Eğitim Kurumları. Erişim adresi (2019, 10 Mart): <https://gbs.udhb.gov.tr/>
- Kınacıgil, H. T., İlkyaz, A. T. (1997). Ege Denizi Balıkçılığı ve Sorunları. *Ege Üniversitesi Su Ürünleri Dergisi*, 351-367. Erişim adresi: <https://www.academia.edu/3354814/>
- Kurtar, K. G. (2008). *Balıkçılık Politikalarında Küresel Gelişmeler Kapsamında Ülkemizde Devlet Yardımlarına Bakış*. AB Uzmanlık Tezi, 8 s.
- Mısır, D.S. (2008). Karadeniz Bölgesi Balıkçı Tekneleri. *SÜMAE YUNUS Araştırma Bülteni*, 13-16. Erişim adresi: http://www.aquast.org/uploads/pdf_251.pdf
- Özbilgin, Y., Gökçe, G., Özbilgin, H., Çelik, O., Ünal, V. ve Tokaç, A., (2009). *Kuzeydoğu Akdeniz Balıkçılığının Yapısal Analizi*. Ege Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri., 2007/SÜF/001, Mersin, 131 s.
- Sağlam, N., Karadal, E. (2016). Akdeniz Bölgesi Sahil Şeridi Deniz Balıkçılığının Sosyoekonomik Yapısı. *Süleyman Demirel Üniversitesi Eğirdir Su Ürünleri Fakültesi Dergisi*, 158-169. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/267518>
- Şahinler, S., Can, MF., Görgülü, Ö., İğne, KD. (2005). Samandağ İlçesinde (Hatay) Balıkçılığın Genel Durumu, Sorunları ve Çözüm Önerileri Üzerine Bir Araştırma. *Fırat Üniv. Fen ve Müh. Bil. Der.*, 17, 605-611. Erişim adresi: <https://docplayer.biz.tr/8751540-Samandag-ilcesinde-hatay-balickiligin-genel-durumu-sorunlari-ve-cozum-onerileri-uzerine-bir-arastirma.html>
- Şen, İ. (2016, 10 Ekim). Denizlerdeki Balık Stoku Azalıyor. *Haberler*. Erişim adresi (2018, 13 Kasım): <https://www.dunya.com/sectorler/tarim/denizlerdeki-balik-stoku-azaliyor-haberi-332957>
- Tekelioğlu, N., Kumlu, M., Yanar, M., Erçen, Z. (2015). Türkiye’de Su Ürünleri Üretimi Sektörünün Durumu ve Sorunları. *Çukurova Üniversitesi Su Ürünleri Fakültesi*, 682-692. Erişim adresi: <https://www.academia.edu/28513600/>

- TUİK (Türkiye İstatistik Kurumu) 2018 verileri. Erişim adresi: http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1005
- Ünal, V., Yercan, M. (2006). Türkiye’de Su Ürünleri Kooperatifleri ve Balıkçılar İçin Önemi. *Ege Üniversitesi Su Ürünleri Dergisi*, 221-227. Erişim adresi: https://www.researchgate.net/publication/228660944_Turkiye'de_Su_Urunleri_Kooperatifleri_ve_Balikcilar_Icin_Onemi
- Uzmanoğlu, S., Morkoyunlu, Y., Bilgin, F. ve Soylu, M. (2013). Eğirdir Gölü Balıkçı Faaliyetleri. *Eğirdir Su Ürünleri Fakültesi Dergisi*, 9(2), 8-13. Erişim adresi: https://www.researchgate.net/publication/280133368_Egirdir_Golu_Balikci_Profil
- Yağlıoğlu, D. (2013). Akçakoca (Batı Karadeniz) Balıkçılığı ve Balıkçıların Sosyo-Ekonomik Analizi. *Ormanlık Dergisi* 9(1):35-42. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/duzceod/issue/4820/289188>
- Yavuzcan, H., Pulatsü, S., Demir, N., Kırkağaç, M., Bekcan, S., Topçu, A., Doğanakaya, L., Başçınar, N. (2010). Türkiye’de Sürdürülebilir Su Ürünleri Yetiştiriciliği. TMMOB Ziraat Mühendisliği VII. Teknik Kongresi, *Bildiriler Kitabı-2*, 767-789. Erişim adresi: http://www.zmo.org.tr/resimler/ekler/329a8cf73f97f65_ek.pdf
- Zaman, M. (2013). Orta ve Doğu Karadeniz’de Balıkçılık. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 31-78. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/26652>

BÖLÜM – II
Su Ürünleri İstihali

A) Su ürünleri istihsal ruhsatı :

Ruhsat tezkeresi:

Madde 3 – Ek: Ruhsat tezkeresi için ön koşul olan Balıkçılık ve Avlama Sertifikasının verilme şekli, müfredatı ve süresine ait esaslar bir yönetmelikle tespit olunur.

Tanımlar

Madde 3- Ek: Bu Yönetmelikte geçen;

Balıkçılık ve Avlama Sertifikası: Ruhsat tezkeresi alabilmek için ön koşul olan ve süresi, müfredatı ve şartları idare tarafından belirlenmiş eğitim programını ifade eder.

Madde ... - Balıkçılık ve Avlama Sertifikası, ruhsat tezkeresi ilk başvuru için ön şart olup, sertifika ile ilgili detaylar EK.... belirtilmiştir.

Denizcilik Anadolu meslek liseleri, denizcilik meslek liseleri, çok programlı liselerin denizcilik alanlarının balıkçı gemisi kaptanlığı, veya su ürünleri üretimi dalı mezunları ile Balıkçı Gemisi Kaptanı müfredatını veren Meslek Yüksekokulları, Yüksekokullar ve Fakültelerin Su Ürünleri, su ürünleri mühendisliği, balıkçılık teknolojisi veya balıkçılık teknolojisi mühendisliği bölümü mezunu olanlar idareye başvurmaları halinde Balıkçılık ve Avlama Sertifikası eğitim almaksızın sınavsız bir şekilde ruhsat tezkeresi verilir.

Eğiticilerin belgelendirilmesi

Madde ...- Balıkçılık ve Avlama Sertifika Programı Eğitimcisi Belgesi almak isteyen eğitimcilerden;

- 1) Su ürünleri bölümüne kaynak olan bir bölümde en az doktora devam ediyor olmak,
  - 2) Su ürünleri bölümüne kaynak olan bir bölümde yüksek lisans mezunu olmak ve en az 2 yıl sektörde çalıştığını belgelemek,
  - 3) Balıkçılık Teknolojisi veya Su ürünleri mühendisliğinden mezun olup en az 5 yıl sektörde çalıştığını belgelemek,
- şartlarından en az birine sahip olanlara idareye başvurmaları halinde eğitici olarak görevlendirilmesi yapılır.

EK 2.'nin devamı

Ruhsat Tezkeresi Alma Şartları

Madde 5- (Değişik birinci fıkra:RG-18/10/2001-24557) Ruhsat tezkeresi almak üzere müracaat eden gerçek kişilerin; Türk vatandaşı olmaları, 18 yaşını bitirmiş bulunmaları ve **(Değişik ibare:RG-3/4/2012-28253)** Balıkçılık ve Avlama Sertifika programını bitirdiğini gösteren başarı belgesini. T.C. kimlik numarası yazılı beyanlarını, dalgıç ve balık adamların ise ayrıca dalgıç ve balıkadam belgesi vermeye yetkili kuruluşlardan aldıkları belgelerini ibraz etmeleri gerekmektedir.

ONİKİNCİ BÖLÜM (1)

Son Hükümler

Geçici Madde ...- Yönetmelik yayınlanmadan önce ruhsat tezkeresi sahibi olanlar, ../../.... Tarihine kadar idarenin belirlediği kurumlara başvurarak Balıkçılık ve Avlama Sertifikasını almak zorundadırlar. Belirlenen süre zarfında sertifika almayan kişilerin ruhsat tezkereleri yenilenmeyecektir.

BALIKÇILIK VE AVLAMA EĞİTİMİ ASGARİ GEREKLERİ

1) MÜFREDAT

BALIKÇILIK VE AVLAMA EĞİTİMİ MÜFREDATI
1) BALIKÇILIK MEVZUATI
a) 1380 sayılı Su ürünleri kanunu
b) Su ürünleri yönetmeliği
c) Denetimler ve cezai müeyyideler
d) Bulundurulması zorunlu resmi belge ve evraklar
e) Yasaklar
f) Av yasağı zamanları
2) EKOLOJİ
a) Ekolojik denge
b) Balık ekosistemi
i) Balık ekosistemine etkileyen faktörler
ii) Balık ekosisteminin bozulmasının sonuçları
c) Besin zinciri
3) BALIK POPÜLASYON DİNAMİĞİ
a) Türkiye balıkçılığı, denizel ortamın sınıflandırılması
b) Balık stoku
i) Stok kavramı
ii) Stoklarda denge durumu
iii) Stokun azalmasının sebepleri ve sonuçları
c) Balıkların yumurtlama dönemleri
d) Balıklarda yaş tayin metotları
4) TÜRKİYE'DEKİ BALIK TÜRLERİ:
a) Balıkların ekonomik değerleri
b) Dönemlere göre avlanan balıklar

EK 2.'nin devamı

c) Balık türlerinin özellikleri

5) AV ARAÇLARI VE YAPIMI:

- a) Av verimliliği
- b) türe özgü ağlar ve av araçları
- c) ağ çeşitleri, avlanma metotları
- d) av araçlarının seçiciliği
- e) balıkçı tekneleri çeşitleri ve donanımları
- f) av araçları yapımı,

6) BALIKÇILIK YÖNETİM ESASLARI:

- a) Av ve avcılık teknolojileri
- b) işleme
- c) balıkların besin kalitesi ve güvenliği
- d) T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı teşkilat yapısı

7) BALIKÇILIĞIN BALIK STOKLARINA VE NESLİ TÜKENMEKTE OLAN TÜRLERE ETKİSİ:

- a) Bilinçsiz avlanma ve zararları
- b) Nesli tükenmekte olan balık çeşitleri
- c) Balık stokunun devamlılığı.

Yukarıda belirtilen eğitimler, toplamda 70 saatten az olamaz.

2 ARAC GEREK

- Sıra ve Masa (her öğrenciye bir adet)
- Yazı tahtası
- Televizyon ve CD oynatıcı
- Eğitim CD leri
- Muhtelif balık posterleri
- Balık numuneleri için buzdolabı

EK 3. Balıkçılık ve Avlama Sertifikası Örneği

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
..... İL/İLÇE TARIM MÜDÜRLÜĞÜ
BALIKÇILIK VE AVLAMA EĞİTİMİ SERTİFİKA KURSU BİTİRME BELGESİ

Belge No:
Belge Tarihi:

KURSIYERİN

T.C. Kimlik No:	Doğum Yeri ve Yılı:
Adı Soyadı:	Baba Adı:
Ana Adı:	Kayıt No:

DEVAM ETTİĞİ PROGRAMIN					
ADI SEVİYESİ	BAŞLAMA	BİTİŞ	SAAT OLARAK SÜRESİ		
	TARİHİ	TARİHİ	TEORİK	UYGULAMA	TOPLAM
BALIKÇILIK VE AVLAMA EĞİTİMİ			70	---	70

Yukarıda durumu belirtilen ..... Balıkçılık ve Avlama eğitimine yönelik kurs bitirme sınavında yüz puan üzerinden ..... puan olarak başarı gösterdiğinden bu belgeyi almaya hak kazanmıştır.

.....
Eğitici

.....
İl/İlçe Tarım ve Orman Müdürü

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı : Burhan TAŞLI
Doğum Yeri : ESKİŞEHİR
Doğum Tarihi : 13.05.1988

EĞİTİM DURUMU

Lisans Öğrenimi : Dokuz Eylül Üniversitesi, Denizcilik Fakültesi, Deniz Ulaştırma ve İşletme Mühendisliği Bölümü, 2011
Yüksek Lisans Öğrenimi : Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Su Ürünleri Avlama ve İşleme Teknolojisi Anabilim Dalı, Su Ürünleri Avlama ve İşleme Teknolojisi Programı, 2020
Bildiği Yabancı Diller : İngilizce

BİLİMSEL FAALİYETLERİ

a) Yayınlar

1) SCI

xxx

2) Diğer

Balıkçılık Eğitimi ve Sertifikalandırılması Üzerine Bir Çalışma

b) Bildiriler

1) Uluslararası

xxx

2) Ulusal

xxx

c) Katıldığı Projeler

- Güney Marmara Kalkınma Ajansı “Bir Gemim Var-2” Projesi

İŞ DENEYİMİ

Çalıştığı Kurumlar ve Yıl: Beykim Petrolcülük A.Ş., 2008-2009
Haşlaman Deniz Tic. Ltd. Şti., 2009-2009
Genel Denizcilik, 2010-2013
M.E.B., 2013-

İLETİŞİM

E-posta Adresi : burhantasli@gmail.com

ORCID : 0000-0002-4267-9758

